

Fredagen den 12 maj

Kl. 09.00–11.49

---

§ 1 Aktuell debatt om klimatförändringar

*Aktuell debatt om
klimatförändringar*

Anf. 1 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Larmrapporterna om klimatförändringarna duggar tätt. År 2014 var det varmaste året som någonsin uppmäts. Detsamma gällde 2015 och 2016. I vintras var Arktis utsatt för värmechocker och temperaturer på 20–25 grader över det normala. Och vi har nyligen fått Arktiska rådets rapport om att vi kan se isfria vintrar vid Nordpolen inom 20 år. 20 år – det är 30 år tidigare än vad man har beräknat.

Det som vi nu bevittnar är inte den lilla kanariefågeln som varnar om farliga gaser i kolgruvan, utan vi hör ett ramaskri från jorden om att vi behöver agera nu, innan det är för sent.

Arktis kan liknas vid ett kylaggregat för planeten som stabiliserar temperaturen. Om Arktis inte behåller denna roll riskerar det att kasta planeten ur sitt stabila tillstånd. Vi vet att ett instabilt Arktis skulle kunna leda till massiva metanutsläpp från Sibiriens tundra, förändringar av Golfströmmen och mycket omfattande förändringar av förutsättningarna för många länder, inklusive vårt eget. Vi ser redan stora förändringar i de nordliga delarna av vårt land. Snöperioden har på 30 år förkortats med mer än två månader på vissa ställen i Norrland. Det drabbar turism och rennäring, och det förändrar ekosystem i grunden.

Fru talman! Jag har sett effekterna av klimatförändringarna runt om i världen, och jag kan säga att det är de fattigaste människorna som är mest beroende av de klimatbeslut som vi fattar i denna kammare. Det är de som är mest beroende av att rika länder tar ansvar och visar ledarskap. Det kan vara skillnad mellan liv och död när marken är på väg att försvinna ned i havet, när återkommande torka gör situationen omöjlig och när allt starkare orkaner sveper med sig dessa människors få ägodelar.

SOS Alarm 112 – det är dit vi ringer när det är riktigt illa. Men vi befinner oss i ett planetärt krisläge, och visst vore det behändigt om vi bara kunde ringa till SOS Alarm 112 för att få situationen under kontroll? Det verkar nästan som om flera partier i denna kammare tror att det är så det funkar. Men det gör inte det. Vi är i stället beroende av att vi själva agerar. Bara vi själva kan rädda oss – att vi själva tar på oss ledarskap och genomför konkret politik som reducerar utsläppen nu och stöttar de människor som är allra mest utsatta. Det är det enda vi kan göra. Och det är just det som Sverige gör just nu.

Miljöpartiet och regeringen har målet att Sverige ska gå före och bli det första fossilfria välfärdslandet i världen. Det finns en global längtan efter detta ledarskap. I samband med att regeringen presenterade förslaget om klimatramverk och klimatlag spreds en bild av mig och mina medarbetare över hela världen. Denna bild spreds inte som ett led i en pr-strategi. Den spreds av människor över hela världen på grund av deras längtan efter förändringar, hopp, ansvarstagande och ledarskap.

Sverige lyfts nu fram av globala ledare som ett viktigt föredöme. Det märks att Sverige har klivit fram. Med en feministisk utrikespolitik, med vår plats i FN:s säkerhetsråd och våra klimatambitioner som realiserats både här hemma och borta genom vårt klimatbistånd har Sveriges roll på den globala arenan stärkts. Vi är en viktig röst.

När världens största ekonomi och näst största utsläppare väljer att blunda för den samlade internationella klimatforskningen, väljer vi att prioritera och öka takten i klimatarbetet inom regeringen. När samma land bygger murar, väljer vi att bygga broar. När vi skriver klimatavtal med Kalifornien och arrangerar seminarier med amerikanskt näringsliv gör vi det för att vi vet att den verkliga risken är klimatförändringarna, inte åtgärderna mot klimatförändringarna. Med dessa klimatåtgärder kommer stora möjligheter för ekonomisk utveckling, för jobben och för välfärden.

Fru talman! Vi har aldrig haft en regering med en så aktiv klimatpolitik. Vi är just nu mitt uppe i en klimatoffensiv där vi föreslår en rad viktiga åtgärder. Klimatlagen och energiöverenskommelsen om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 anger de övergripande ramarna. Det ger en långsiktighet för klimatarbetet som aldrig tidigare funnits. Men klimatramarna behöver fyllas med åtgärder. Därför har vi föreslagit bränslebyte och en satsning på elektrifiering och lokal klimatomställning i hela Sverige.

Jag skulle vilja ha svar på några frågor om sådant som jag inte riktigt lyckas förstå. Varför vill Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet hålla tillbaka kraften i omställningen? Varför skär ni bort var fjärde krona av miljöbudgeten? Varför motsätter ni er alla förslag om att reducera utsläppen från den tunga vägtrafiken och från flygtrafiken? (Applåder)

Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Värmechock i Arktis – temperaturer på 20–25 grader över det normala. Isfria vintrar vid Nordpolen om 20 år. 20 år – det är ju nu. Det är nu vi måste agera.

I Sandviken på väg E16 har Trafikverket byggt världens första elväg för lastbilar. Elledningarna har monterats på vägen, och strömavtagare har satts på taket på en hybridlastbil från Scania. Det är en klassisk spårvagnsteknik som har kombinerats med en modern hybridlastbil. Det är enkelt men slagkraftigt och innovativt men samtidigt självklart.

Jag tror att en hel del känner till detta projekt, och några har kanske till och med varit där på besök. Men det är inte det som är min poäng, utan hur det har finansierats och att det har blivit verklighet. Det är Trafikverket som genom upphandling har gett Region Gävleborg att hålla i projektet. 77 miljoner kronor kommer från staten – Vinnova, Energimyndigheten och Trafikverket. 48 miljoner kommer från näringslivet – Siemens, Scania med flera.

Elväg lämpar sig bra på sträckor som den mellan Gävle och Sandviken, där ett stort antal industriföretag har många regelbundna transporter från till exempel en hamn eller en järnvägsnod. Sverige är ett ledande land i tillverkningen och utvecklingen av lastbilar. Vi kan därför alla förstå betydelsen för Sverige av detta försök.

Jag kan konstatera att vi har politiska överenskommelser för att klara klimatet. Vi sätter tuffa mål – i Parisavtal och i EU. Och i Sverige samlar vi oss kring ett klimatpolitiskt ramverk. Men i slutändan kommer det att krävas mer. Det kommer att krävas innovationer och investeringar. Det kommer att krävas en ekonomi som sätter fler i arbete. Den här regeringen har sett till att 200 000 fler har kommit i arbete – 200 000 fler som kan betala skatt, vilket ger oss intäkter som den här regeringen har valt att bland annat investera i klimatomställningen.

Det kommer att krävas en ekonomi med många olika styrmedel som kan förändra vårt sätt att leva för att bygga jobb och välfärd i omställningen. Det är i det land, hos de företag och bland de människor som tar initiativ och banar väg – som är först – det kommer att hända. De nya jobben skapas där, liksom nya produkter som kan generera exportinkomster. Samhällsförändringen dansas i utsläppsminskningarnas spår. Det är hållbarhet på riktigt.

Fru talman! Med ett moderat regeringsstyre väntar nya enorma skattesänkningar. Det fick vi återigen veta när Moderaterna presenterade sin vårbudgetmotion. Detta kommer att finansieras med dramatiska nedskärningar i budgeten för miljö- och klimatinvesteringar. Kan projekt av typen elvägen i Sandviken bli av då? Och vad händer med de jobb som svenska företag missar om investeringarna uteblir? Var hamnar de, och vad händer med utsläppsminskningarna?

Moderaterna – eller varför inte Sverigedemokraterna – kan kanske svara på de frågorna. Sverigedemokraterna har ju tagit Moderaternas utsträckta hand för samarbete på stort allvar och tar varje gång de har möjlighet chansen att ändra majoriteten i den här kammaren för att ha lite lägre klimatambitioner.

Hittills har regeringens investeringar för Sverige varit drivande i att arbeta med klimatinnovationer – i att sprida våra idéer och vårt engagemang. Vad betyder då det, och hur påverkar det andra länder? Klimatminister Isabella Lövin hade en del exempel, och själv är jag säker på att varje krona vi investerar i klimatåtgärder ger mångfalt tillbaka.

Om vi i stället väljer den väg Moderaterna anför, med stora skattesänkningar i stället för investeringar, leder det bakåt. Det bromsar samhällsutvecklingen. Vi sänker Sverige som föregångare och klimatland. Vi kan ju bli ett innovationsland för det fossilfria. Vi kan bli världens första fossilfria välfärdsnation. Vi kan vara ledande i att på riktigt förverkliga Parisavtalets höga ambitioner, men då krävs en politik med investeringar.

Fru talman! Klimatkrisen är mänsklighetens svåraste utmaning, och den handlar bokstavligen om allas vår överlevnad. Vi socialdemokrater och regeringen tar oss an den uppgiften genom att utveckla Sverige till ett hållbart samhällsbygge. Jobben och välfärden, omsorgen om varandra, människa och miljö – det driver vårt klimatengagemang. För oss socialdemokrater handlar det om jämlikhet, solidaritet, rättvisa och frihet. Det är ett moraliskt ansvar som handlar om rätt och plikt.

Det är vi i de rika länderna som står för de största utsläppen. Samtidigt har vi dragit de största fördelarna medan klimatförändringseffekter slår hårdast mot människor i andra delar av världen – mot fattigare länder och fattigare befolkningar. Därför är det vår plikt att göra rätt och minska våra utsläpp så att andra kan få rätt till välfärd och utveckling.

Omställningen till ett hållbart samhälle är alltså moraliskt rätt och vår plikt, men det innebär samtidigt innovationer, fler jobb och ökad livskvalitet också här hos oss. Därför behöver vi klimatinvesteringar. Moderater, tillsammans med sverigedemokrater och andra borgerliga partier – bryt inte sönder den svenska klimatmodellen! Stoppa inte klimatinvesteringarna!

(Applåder)

Anf. 3 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Fru talman! Som har nämnts här är klimatfrågan en av vår tids verkligt stora ödesfrågor.

Därför är det också väldigt glädjande att vi har en bred samsyn mellan åtminstone sju av riksdagens partier, exempelvis om behovet av att möta klimatförändringarna och att det är bråttom. Det finns en bred överenskommelse om det klimatpolitiska ramverk som ska klubbas här i riksdagen om några veckor, och även om målen för utsläppsminskningar till 2045. Det är bra, men när det gäller tillvägagångssättet – hur vi ska göra för att nå målen – råder det delade meningar. Det är väl framför allt det denna debatt ska handla om.

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att prata om vad ett föregångsland är på klimatområdet. Ett föregångsland är ett land som klarar att för-
ena minskade klimatutsläpp med tillväxt, fler jobb och ett starkare Sverige. Under Alliansens regeringstid minskade utsläppen av växthusgaser med nästan 20 procent samtidigt som ekonomin växte med 10 procent. Då var Sverige ett föregångsland. Nu ser vi hur utsläppen i stället ökar, enligt färsk siffror från SCB.

Ett föregångsland är ett land som ser till att nyttja landets styrkor för att lösa problem, men utan att förstärka landets svagheter och därmed riskera att förvärra eller skapa nya problem. Ett föregångsland ser till exempel till att använda riklig tillgång på skoglig råvara till att ersätta fossilbaserade material, bränslen och drivmedel och därmed minska vår klimatpåverkan. Ett föregångsland undviker dock att förvärra ett glest, stort och perifert lokaliserat lands befintliga avståndsrelaterade nackdelar genom att beskatta just avstånd och transporter.

I ett föregångsland finns insikten att klimatutmaningen är global och att ett kilos utsläppsminskning är lika viktig oavsett var den sker – och att en effektiv klimatpolitik därför inte handlar om att spendera stora summor av skattebetalarnas medel på dyra prestigeprojekt med tveksam klimatnytta. Den nuvarande regeringen slår sig ofta för bröstet och talar om hur mycket skattepengar den spenderar på klimatpolitiken, men det är faktiskt helt ointressant. Det viktiga är vilket resultat som uppnås.

Fru talman! Jag ser tre områden framför mig där det krävs förändringar.

För det första måste vi ha ordning och reda i klimatpolitiken. Vi måste veta vilken klimatnytta olika åtgärder ger, och vi måste också kunna ställa åtgärderna i relation till deras kostnader för att kunna välja de mest kostnadseffektiva åtgärderna. När stora summor spenderas på åtgärder med oklar eller tveksam klimatnytta är det inget annat än ett svek mot klimatet. Vi behöver maximera nyttan av de medel som används.

Regeringen gör ett stort nummer av Klimatklivet och hur mycket pengar man spenderar där, men till stor del handlar detta tyvärr om ren och skär plakatpolitik. Utvärderingar av tidigare motsvarande åtgärdsprogram visade att de inte var kostnadseffektiva och att många åtgärder hade genomförts ändå, utan det statliga stödet. Om åtgärderna hade genomförts även utan statliga medel är klimatnyttan per spenderad skattekrone noll – noll!

Vi moderater pratar ofta om ordning och reda i ekonomin, men om det är någonstans det behövs mer ordning och reda är det i klimatpolitiken.

För det andra behöver vi lägga vårt fokus på bevisat kostnadseffektiva åtgärder och inse att många av de viktigaste insatserna för att snabbt minska klimatutsläppen behöver göras internationellt.

För det tredje ska vi använda våra styrkor och undvika att förvärpa våra svagheter. Det är bra att regeringen har presenterat ett förslag om reduktionsplikt för minskning av utsläppen från bensin och diesel. Det vill jag gärna säga. Vi har efterlyst det, och jag tycker att det är bra. Reduktionsplikten går ut på att successivt ersätta fossila drivmedel med biodrivmedel, exempelvis från skog. Det är en bra åtgärd, för den fokuserar på utsläppsminskning.

Det är däremot helt obegripligt att regeringen fortfarande envisas med att man tänker föreslå en kilometerskatt, för det är en skatt på avstånd och inte på utsläpp. Avstånd har vi ju gott om i det här landet, och en skatt på avstånd innebär därför stora kostnader och allvarliga konkurrensnackdelar för oss.

En annan skatt på avstånd som är dyr och har mycket liten klimatnytta, men som regeringen ändå envisas med att vilja införa, är flygskatten. Det regeringen i stället borde göra är ju att säkerställa att biodrivmedelsblandningen kommer igång även för flygbränslet, exempelvis genom en reduktionsplikt även för flyget. Då kan utsläppen minska utan att transporterna behöver göra det.

Tyvärr, fru talman, är det uppenbart att regeringen med många av de åtgärder som föreslås inte är särskilt intresserade av att minska klimatutsläppen på ett effektivt sätt. Syftet är ofta i stället rent fiskalt, det vill säga att plocka in en massa skattepengar. Men om det är det man vill vore det ju ärligare att säga det. I andra fall, som när det gäller Klimatklivet, handlar det i stället om att ge sken av att göra saker genom att spendera stora summor skattemedel utan att riktigt veta till vilken nytta. Så, fru talman, agerar inte ett föregångsland.

Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! I dag ska vi på initiativ av Miljöpartiet diskutera klimatpolitik, vilket vi gör ganska ofta i denna kammare. Om några veckor är det dags för en ny klimatdebatt – då ska vi bland annat tala om den kommande klimatlagen, som ser ut att bli verklighet.

Den här debatten tycks dock, att döma av den motivering som skickats in, handla om någonting annat; den tycks handla om väder. Jag tänkte att jag skulle prata lite om det.

Jag undrar egentligen om man ska motivera en aktuell debatt i Sveriges riksdag med att det på en plats i världen varit extremt varmt under några dagar, för det har faktiskt ingenting med klimatförändringar att göra att det var väldigt varmt i Arktis vid en tidpunkt ett år.

Man skulle kunna titta på att isutbredningen har minskat med ungefär 7 procent jämfört med tidigare decennier – det är relevant – men temperaturen i Arktis i november 2016 är inte relevant. Arktis hade ungefär samma temperatur 1976 och 1958, så vi kan inte säga så mycket om globala temperaturförändringar med utgångspunkt i vädret i Arktis i november 2016. På samma sätt kan vi inte säga så mycket om temperaturförändringarna i Sverige med utgångspunkt i att det var snö och hagel en bra bit in i maj i södra delarna av Sverige. En seriös debatt om klimatfrågor bör inte sammanblandas med väder.

Jag kan tycka att detta inte riktigt är rätt plats för att debattera klimatförändringar. Jag tycker att vi som politiker bör diskutera vilka åtgärder vi ska vidta för att minska risken för temperaturförändringar.

Vad forskarna tycker och tror om kommande klimatförändringar vet vi ju redan. Vi kan gå till Kungliga Vetenskapsakademien och läsa vad de säger. De har uppmärksammat en temperaturförändring på ungefär 1 grad globalt och konstaterar att de studier som finns på området tyder på en fortsatt uppvärmning på 1–4 grader.

Detta är vad vi vet. Givet att utsläppen av växthusgaser fortsätter på den här nivån kommer vi att få se klimatförändringar som kan bli allt från inte speciellt dramatiska till dramatiska i vissa delar av världen.

Detta, fru talman, måste vi naturligtvis ta på allvar. Vi måste diskutera hur vi kan förhindra eller minska risken för en sådan utveckling och hur vi kan minska utsläppen av växthusgaser på jordklotet. Då tycker jag inte att vi ska börja diskutera vilket väder det var på en enskild plats ett enskilt år.

Alla rapporter om när isen kommer att försvinna är inte heller speciellt relevanta. Vi har kunnat läsa rapporter om att isen skulle försvinna 2010 respektive 2016, och vi kan säkert även läsa rapporter om att den ska försvinna 2030 eller 2040.

Det vi däremot borde diskutera är vilka åtgärder vi ska vidta för att minska utsläppen av växthusgaser på global nivå. Jag ska återkomma till det senare, men nu tänkte jag prata lite om regeringens politik.

De förslag som kommer från regeringen tyder på att man väljer att utgå mer från känslor än från en vilja att förändra något på riktigt. Om man utgick från rationalitet skulle man inte lägga utredningsresurser och stora ord på en klimatlag som inte förändrar något och som av såväl Lagrådet som andra expertinstanser har dömts ut som helt onödig.

Då skulle man inte nylansera ineffektiva åtgärder som Klimatklivet, som redan har provats och dömts ut. Då skulle man heller inte lansera sektorsvisa mål inom transportsektorn, trots att även dessa kategoriskt dömts ut av såväl Konjunkturinstitutet som Finanspolitiska rådet som ineffektiva åtgärder som inte gör någon skillnad i ett bredare perspektiv, förutom att det kommer att bli dyrt för skattebetalare, företag och människor på landsbygden.

Fru talman! Det är grundläggande att det globala perspektivet är centralt när klimatpolitiken diskuteras. I annat fall riskerar man att göra betydligt mer skada än nytta. Det är ju så – om man bedriver en isolerad, ambitiös klimatpolitik, som man kan slå sig för bröstet för i Sverige, kan man faktiskt orsaka mer skada än nytta.

Om vi gör det dyrare att producera varor i Sverige, dyrare att transportera oss och dyrare att flytta produkter i vårt avlånga land från punkt A till punkt B – då kommer man att hitta andra marknader för att producera dessa produkter. På dessa marknader kommer det att vara billigare, och produktionen kommer att generera större utsläpp av växthusgaser.

En obetänksamt ambitiös klimatpolitik kan alltså vara dålig för klimatet – det måste man ha i bakhuvudet. Koldioxidflykt är ju ingenting som vi har hittat på, utan det är ett faktum som forskarna alltid brottas med när klimatåtgärder diskuteras. Vi borde titta lite mer på detta i Sverige.

Det vi måste fokusera på är att ha en effektiv klimatpolitik som syftar till att minska utsläppen globalt. Var i världen de minskar är helt irrelevant.

Anf. 5 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Klimatförändringarna är en av vår tids stora ödesfrågor. Det är därför vi samlas till debatt i dag.

För att lösa detta behövs politik som gör det enklare för företag att öka sina gröna investeringar – politik som ger mer förnybar energi till våra fabriker och fler miljöbilar på våra vägar. Det behövs en klimatpolitik som ger mer pang för pengarna och som minskar utsläppen kostnadseffektivt.

Centerpartiet har sådana förslag, och vi har också erfarenheten. I motsats till regeringen vet vi att hållbar tillväxt är en förutsättning för en god miljö. Medan de vill bekämpa småföretag och avstånd med höga skatter och göra det dyrt, krångligt och olönsamt att vara miljövän vet vi att vardagen måste fungera för människor som behöver hämta på förskolan, som ibland behöver storhandla och som behöver värma upp sin bostad.

Många människor behöver en bil ibland. Vi vill att de ska köra miljövänligt. Därför föreslår vi en grön bilbonus på 100 000 kronor för den som köper en miljösmart bil – det är att visa på ledarskap i klimatpolitiken och driva politik som passar in i livspusslet.

Jag tvivlar inte på regeringens intentioner. Miljöpartiet har höga miljöambitioner, och det är bra. Problemet är att det inte handlar om vem som kastar ut mest pengar, utan det handlar om vilka politiska förslag som ger mest klimatnytta.

Ett typexempel är regeringens satsning på elbussar. 150 miljoner har satsats hittills – resultatet är sju bussar. Detta beror helt enkelt på att stödet inte är anpassat till verkligheten.

På andra områden, som i Klimatklivet, skjuts det med hagelbössa. Några kronor träffar rätt, men många andra missar målet.

WSP gjorde en oberoende utvärdering. Den säger att pengarna som delas ut inte stimulerar ny teknik och innovationsprojekt utan gynnar befintlig teknik. Många gånger ges också pengar till projekt som antagligen hade blivit av ändå, utan stöd.

Det här är typexempel på dålig och dyr miljöpolitik. Vi lägger också pengar – mycket pengar – men vi lägger framför allt pengar där de gör

nytta. Vi lägger pengar på laddstationer där bilar faktiskt laddar, på miljölastbilspremier, på energilagrar, på järnvägen och på den gröna klimatfonden. Det är effektiv miljöpolitik som ger resultat.

Men egentligen behöver vi inte stå här och fajtas. Verkligheten visar nämligen att när Centerpartiet fick styra minskade utsläppen, samtidigt som fler människor fick ett jobb att gå till. Med den här regeringen minskar inte längre utsläppen. Hur kan någon vara nöjd med det?

När Sverige nu kränger av sig ledartröjan i klimatpolitiken beror detta på att regeringen inte verkar förstå att Sverige står för 0,12 procent av världens invånare och för 0,2 procent av världens utsläpp. Det enda sättet för oss att rädda klimatet är att vara en föregångare – att vara något som andra vill kopiera. Det var precis vad Alliansen gjorde. Vi minskade utsläppen och ökade tillväxten.

Det finns inget land i världen som vill kopiera det sätt på vilket regeringen nu straffskattar bort tillväxten. För regeringen verkar det viktigaste vara att höja skatterna, men för mig är det viktigaste att sänka utsläppen.

Miljöpartiet och Socialdemokraterna ser de svenska invånarna och företagen som en kassako att beskatta. Jag ser dem i stället som en allierad i klimatkampen.

Därför lägger vi fram en budget för grön skatteväxling. Vi höjer skatterna på det som släpper ut och sänker skatterna på jobb och företagande. Det är så vi får till en grön tillväxt.

Våra satsningar på järnvägen, på en miljölastbilspremie och på fler laddstolpar är bara några exempel på områden där vi satsar mer pengar än regeringen, och framför allt gör vi det betydligt mer träffsäkert.

Jag blir också orolig när svenska branscher kommer till mig och vill mer men inte får gehör hos regeringen. När svensk sjöfart kommer till mig och säger att regeringen är helt passiv på den internationella arenan blir jag orolig, därför att jag vet att svensk sjöfart är världsledande på miljöteknik. De vill ha denna omställning, för de vet att det gynnar både dem och Sverige. Om vi bara hade satsat hälften så mycket pengar på dessa förhandlingar som på den där kampen om att komma med i FN:s säkerhetsråd vet jag att det hade gett resultat.

Regeringen måste ta initiativ internationellt. Vi måste förhandla om föråldrade konventioner kring flyget. Och regeringen måste lägga all sin kraft på de EU-förhandlingar som nu pågår vilka hotar den svenska skogen och möjligheten att använda smart bioråvara att köra våra bilar på. De nya reglerna kan hota hela klimatomställningen.

Jag vet att det inte är lika sexigt att arbeta internationellt. Man får inte klippa lika många band. Men det är ett arbete som ger verkliga resultat här och nu.

I sin första regeringsförklaring sa statsministern: ”Under mandatperioden ska de fossila utsläppen i Sverige tydligt minska.” Trenden går åt motsatt håll. Jag vågar påstå att regeringen inte bedriver en grön skatteväxling på riktigt. Tvärtom är det en röd skattehöjning vi ser.

När regeringen nu slår sig för bröstet och gratulerar varandra för att de slopar skatter som de själva infört, som skatten på solex och på biodrivmedel, är det något som inte står rätt till i regeringens klimatagenda. Det är därför vi behöver mer centerpolitik i Sveriges riksdag.

Anf. 6 JENS HOLM (V):

Fru talman! För några månader sedan stod jag på en bro över floden Torag norr om Bangladesh huvudstad Dhaka. Där betraktade jag den flera meter höga sandvall som man har byggt för att skydda mångmiljonstaden från översvämningar.

Översvämningar har blivit ett allt värre fenomen i Bangladesh i och med klimatförändringen. Redan nu har miljontals människor tvingats fly från landsbygden och blivit flyktingar i sitt eget land. Jag tänkte: En sandvall mot klimatförändringen – kan det hjälpa? Nej, det gör det inte; det räcker inte.

Bangladesh vill gärna ha hjälp från oss att bygga fler vallar mot översvämningarna. Men det man helst vill att vi i den rika världen gör är att vi tar ansvar för våra utsläpp – utsläpp som här och nu drabbar ett land som Bangladesh och skapar miljontals klimatflyktingar.

När man läser rapporten som kom häromveckan om Arktis och att det kan vara isfritt inom 20 år förstår man att det är mycket bråttom. Förra året var som bekant det varmaste året någonsin, och åren dessförinnan har det också slagits värmerekord.

Klimatminister Isabella Lövin sa här tidigare i sitt anförande att mycket är på gång, och det är bra. Det är mycket som händer i klimatarbetet i Sverige, men mycket mer behöver göras.

Vi behöver också ett annat sätt att bedriva klimatpolitik. Alltför länge har ansvaret rullats över till marknaden och till enskilda konsumenter. Men det finns ingen marknadsensynliga hand som kommer att rädda klimatet. Och som enskilda konsumenter är vi ganska ensamma när vi står där i butiken och ska försöka rädda planeten.

Nej, det finns ett politiskt ansvar att utkräva. Vi behöver fler gemensamma lösningar. Alla politikområden måste ta sitt ansvar för att ställa om Sverige till ett socialt och ekologiskt samhälle.

Klimatminister Isabella Lövin nämnde klimatrådet och klimatlagen, som kommer att klubbas här i kammaren om några veckor. Det är bra förslag, som vi i Vänsterpartiet står bakom. Men vi tycker inte att det är okej att de konsumtionsrelaterade utsläppen är helt utanför ramverket, alltså utsläpp i andra länder på grund av vår konsumtion och att vi reser med flygplan. Självklart måste alla utsläpp räknas, och vi behöver mål och medel för att få ned alla utsläpp, även dem från vår konsumtion.

Ett konkret exempel är den snabbt ökande köttkonsumtionen i Sverige med tillhörande växande utsläpp. Det är inte okej att skolor runt om i vårt land som tar initiativ till vegetariska dagar och vegetariska veckor blir motarbetade av lokalpolitiker och intressegrupper.

Tänk om vi i den här kammaren hade röstat för Vänsterpartiets förslag om minskad köttkonsumtion och en handlingsplan för minskad köttkonsumtion! Då hade det varit solklart att vi i Sveriges riksdag står bakom att vi ska minska vår köttkonsumtion, för vi behöver ta ansvar för de utsläpp som den leder till.

Det är inte okej att flyget är helt och hållet skatte- och momsbefriat medan tåget beläggs med höga banavgifter. Självklart måste flygets utsläpp omfattas av de mål som vi sätter upp, och självklart måste det vara mycket dyrare att flyga än att åka tåg.

Prot. 2016/17:110

12 maj

-----

*Aktuell debatt om
klimatförändringar*

Det är inte heller okej att vi numera har en regering som vill bygga Sveriges genom tiderna dyraste motorvägsprojekt, Förbifart Stockholm, som kommer att sluka tiotals miljarder kronor som vi i stället skulle behöva till kollektivtrafiken. Nej, det är inte okej att priset för att resa kollektivt har ökat fyra gånger mer än konsumentprisindex de senaste 20 åren.

På alla dessa områden kan vi här i denna kammare fatta politiska beslut för att se till att vi ändrar kursen mot ett mer hållbart samhälle och faktiskt med nollutsläpp, som vi numera gemensamt har som mål.

Mycket återstår att göra. Vi är redan i elfte timmen vad gäller att ställa om vårt samhälle, men det går att göra det. Det går att göra det om vi tar ett politiskt ansvar för klimatfrågan, om vi ser till att alla politikområden verkligen håller sig inom de ramar som vår natur har satt upp för politiken. Konsumtionen, köttkonsumtionen, flyget och massbilismen är några exempel på områden som i dag har otroligt stora utsläpp och som inte har de konkreta mål och styrmedel som behövs.

Vi behöver ställa om Sverige till ett socialt och ekologiskt samhälle. Det gör vi i Vänsterpartiet med röd politik för grön omställning.

Anf. 7 LARS TYSKLIND (L):

Fru talman! Som sagts här tidigare är klimatförändringen, klimathotet, en av vår tids stora ödesfrågor. Det kan vi väl vara överens om så här långt.

Det är absolut nödvändigt att vi har något slags politiskt förhållningssätt och en idé om hur vi ska kunna lösa detta. Det handlar både om att hantera de klimatförändringar som trots allt sker och om en anpassning av samhället. Vi måste naturligtvis minska de utsläpp av växthusgaser i atmosfären som har varit alldeles för stora över tid.

I detta sammanhang finns det två förhållningssätt som är direkt kontraproduktiva och kanske rent av destruktiva. Båda leder till passivitet och får förödande konsekvenser i slutändan. Det ena är att man blundar för att det är ett problem över huvud taget. Det andra är att man tappar tron på att det går att lösa. Båda dessa förhållningssätt leder naturligtvis till passivitet.

Grunden för denna debatt är Arktis och de förändringar som har skett där. Det kommer uppgifter om temperaturer som är 20 grader över det normala och om vattentemperaturer som aldrig tidigare har varit så höga. I februari 2017 uppmätte man för första gången någonsin plusgrader på norra Grönland. Man kan prata om att det beror på vädervariationer, men det är väl helt klart att något håller på att hända, att det är någonting som är fel och att det är bråttom att rätta till det.

Fru talman! Vi liberaler har en stark tro på människans förmåga att lösa problem. Det är helt riktigt att Liberalerna lägger mindre skattemedel på stöd och subventioner när det gäller klimatpolitiken.

Vår gröna klimatpolitik ligger egentligen i skattetabellen och i den ekonomiska styrning som vi kan få den vägen. Det handlar om ett ansvarstagande utifrån kunskap och marknadsekonomiska principer. Det bygger på principen att förorenaren betalar och på en grön skatteväxling med höjda miljöskatter och sänkt skatt på arbete. Det handlar om att få till de mest effektiva styrmedlen för kostnadseffektiva åtgärder.

Mot detta står, som vi uppfattar det, en rödgrön skattehöjning. Man pratar ofta om skatteväxling även på den rödgröna sidan, men vi ser bara skattehöjningar. Skatt på avstånd och så vidare har diskuterats, men det är inte något som vi tycker är konstruktivt i sammanhanget.

Liberalerna står helt bakom att Sverige ska vara ett föregångsland. Som Rickard Nordin nämnde är kanske detta vår stora chans eller uppgift här i världen. Med vår kunskap och teknikutveckling ska vi vara ett föregångsland och driva på även på EU-nivå och globalt för åtgärder.

Det är viktigt att vi ser effekterna på jobben och konkurrenskraften i Sverige så att vi inte blir så fokuserade på att ligga före och vara ett föregångsland att vi släpper att vi själva måste skapa drivkrafter för tillväxt. Det skapar resurser för att kunna vara ett föregångsland.

Det är också viktigt att kunna se helheten i detta. Nu diskuterar vi klimatpolitiken, men allt hänger samman. En annan sak som vi i Liberalerna vill poängtera starkt är att bevara den biologiska mångfalden. Om naturen och världen ska kunna anpassa sig till de klimatförändringar som oundvikligen kommer är det nödvändigt att vi har en biologisk mångfald som kan stå emot dem. En stor biologisk mångfald är betydligt mer robust än en utarmad sådan.

Fru talman! Vi ligger långt framme internationellt när det gäller miljö- och klimatarbete, och vi ska kunna dra nytta av detta som en konkurrensfördel. Vi kan konstatera att under Alliansens åtta år, från 2006–2014, minskade utsläppen av klimatgaser med 19 procent. Det var en trend som tyvärr bröts 2015. Jag tror att vi alla delar frustrationen över rapporten och över att det låg stilla 2016 så att vi hade samma klimatutsläpp som tidigare.

Det är inte svårt att ringa in de största utmaningarna. Den första handlar om transportsektorn, där ett arbete pågår. Liberalerna har många förslag om detta som jag ska återkomma till.

Den andra utmaningen är att minska utsläppen från jordbruket. Då måste vi ändå ha med oss att vi har tagit höjd för målsättningen att vi ska öka livsmedelsproduktionen i vårt land. Det är en utmaning i sig, men vi tror att det är möjligt.

Den tredje är att vi måste få på plats teknik när det gäller basindustrin, det vill säga järn, stål och cement. Det handlar om både teknikutveckling och processer. I slutänden var det en förutsättning i Miljömålsberedningen att man kunde utveckla CCS – att fånga upp och lagra koldioxid i berggrunden. Detta var en av grundförutsättningarna för att kunna nå netto noll till 2045, som vi trots allt är överens om.

Anf. 8 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! I går avslutades Arktiska rådets ministermöte i Fairbanks i Alaska, där utrikesminister Margot Wallström deltog. På mötet bekräftades Parisavtalet, vilket var bra. Framför allt var det bra att USA inte drog sig ur avtalet. Vi kan ju hoppas att Donald Trump och hans utrikesminister, som är före detta vd för det stora oljebolagen Exxon Mobil, nu tar klimatutmaningarna på allvar.

Sverige är tillsammans med de nordiska länderna men också Ryssland, USA och Kanada en del av Arktiska rådet. De utgör de permanenta medlemmarna, medan fler tillkommer som observatörer. Länderna samverkar sedan 1987, och Sverige var ordförandeland 2011–2013, under Alliansens period. Sverige arbetade aktivt under ordförandeskapet med att få till ett striktare regelverk kring oljespill och säkerhetsfrågor.

Häromdagen hörde vi i medierna det som tidigare har nämnts här, nämligen forskningsrapporter som talar om hur isarna runt Nordpolen nu smälter snabbt. Det är en allvarlig signal som vi måste ta på allvar. Inom 20 år kan det bli isfria somrar i norra Ishavet. För närvarande smälter isen från glaciären vid Ilulissat på Grönland varje dag med en mängd som motsvarar det vatten som New York använder på ett helt år. De isblock som har brutits loss blockerar infarten till stadens hamn och hindrar transporten av förnödenheter till invånarna.

Miljön på Arktis är viktig inte enbart för de boende i regionen. Arktis står inför stora utmaningar därför att isen smälter. Permafrosten, som är kännetecknande för Arktis, innehåller stora mängder metan. I samband med att isen tinar accelererar utsläppen av koldioxid på ett dramatiskt sätt.

Det vore intressant om klimatministern kunde kommentera detta lite grann. Sverige har drivit frågan om utsläppsminskningar av sot eftersom det drar till sig värme när det blir svart, och då smälter isen snabbare.

Vi har tidigare jobbat med att utarbeta rekommendationer om förebyggande av oljeutsläpp och utvecklat instrument för att säkra de arktiska staternas beredskap inför och bekämpning av eventuella oljeutsläpp. Det vore intressant att höra om Sverige fortfarande driver på i den frågan.

När isarna smälter har oron ökat för att länderna ska börja utvinna olja i områden som inte klarar av att ta emot oljespill. Det finns särskilda områden som är extra känsliga och som bör skyddas mot oljeutvinning. Det är viktigt att Sveriges regering arbetar för att skydda Arktis från oljeutsläpp. Arktis är omringat av det iskalla Ishavet, som saknar förmåga att absorbera olja vid ett utsläpp. I dag saknas bra metoder för att sanera olja i Ishavsmiljö, och därför bör ingen utvinning ske i dessa särskilt känsliga marina områden.

Vid sidan av utvinningen av olja och gas i Arktis ökar gruvnäringen. Mineralbrytning ger möjlighet till fler arbetstillfällen, men samtidigt riskerar enorma naturvärden och urbefolkningens livsförutsättningar att äventyras. Vi kristdemokrater anser att det behövs tydligare riktlinjer för när man ska öppna nya gruvor och att större krav ska ställas på gruvbranschen att återställa marken samt återvinna och sanera avfallet.

Det är heller inte acceptabelt att Arktis resurser utnyttjas hejdlöst av internationella företag utan någon form av motkrav på återställargaranti, skatteintäkter och arbetstillfällen. Urbefolkningens framtid och överlevnad är beroende av att vi respekterar olika internationella överenskommelser, såsom FN:s deklaration om ursprungsbefolkningars rättigheter.

Fru talman! Om vi ska lyckas hejda klimatförändringarna samtidigt som vi ger urbefolkningen möjlighet att leva och verka i de arktiska områdena krävs ökade miljöinsatser i Arktis och dialog med urbefolkningen för att säkerställa ett hållbart nyttjande av naturresurser som fisk och mineraler.

På Arktiska rådet överlämnades ordförandeklubban från USA till Finland. Den svenska regeringen kan säkert fortsätta att vara pådrivande i klimatfrågan tillsammans med övriga nordiska länder, liksom Finland, som har ordförandeklubban, men också inom EU, även om EU inte är direkt medlem i Arktiska rådet.

Min fråga till statsrådet är: På vilket sätt driver regeringen på när det gäller miljöövervakning och att utveckla metoder för att ta hand om oljespill samt frågan om ökad oljeutvinning när isarna smälter?

Anf. 9 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag vill först säga några ord till Martin Kinnunen från Sverigedemokraterna, som ändå är riksdagens tredje största parti och som borde ha tid och vara tillräckligt avlönade för att se vad som är grunden för denna debatt. Det är inte några enskilda väderrapporter, utan det är en rapport som har presenterats för Arktiska rådet. Den är författad av 90 forskare med hjälp av 28 peer reviewers, som har gjort en grundlig analys av Arktis utveckling mellan 2010 och 2016. Effekterna på Arktis påverkar självklart hela planetens livsförutsättningar. Jag tycker inte att det är konstigt att vi diskuterar detta i Sveriges riksdag.

Till dem som här har antytt att regeringen inte skapar fler jobb vill jag först och främst säga att 200 000 fler människor har fått arbete och att ekonomin går mycket bra.

Utsläppen minskar inom den nationella sektorn, som ju ligger utanför EU:s utsläppshandelssystem och som vi kan påverka. Detta sker samtidigt som ekonomin växer och vi har tagit emot väldigt många människor i vårt land. De som har varit väldigt motsträviga till reformeringen av EU:s utsläppshandelssystem är samma personer som här säger att vi borde göra utsläppen mer kostnadseffektiva utanför Sveriges gränser.

Vi måste vara oerhört aktiva på alla arenor, och det är den här regeringen. EU:s utsläppshandelssystem är helt centralt för att kunna minska utsläppen i processindustrin, stålindustrin, massindustrin och cementindustrin. Här har Sverige gått fram mycket ambitiöst så att vi nu kan skrota utsläppsrätter och på så sätt få ned utsläppen och göra det dyrare att släppa ut.

Allianspartierna vill helst köpa sig fria från omställningen genom att göra klimatåtaganden med hjälp av billiga utsläppsrätter från utvecklingsländer. Att bara fokusera på det tycker jag är en dålig idé.

Uniti är ett smart svenskt företag som har startat i Lund för att göra nya svenska elbilar. De siktar på att vara billiga i produktion och inköp, och bilen är utformad för en global marknad.

Hybrit är ett samarbete mellan SSAB, LKAB och Vattenfall för vätegasbaserad stålproduktion. Detta har potential att minska Sveriges utsläpp med 10 procent och samtidigt skapa en helt världsunik produkt. Regeringen har gett Energimyndigheten i uppdrag att främja innovationen och stötta initiativet. Utan engagemang från staten skulle vi inte kunna se koldioxidfritt stål tas fram just nu i Sverige.

Lantmännens bioraffinaderi i Norrköping är också fantastiskt att se.

Potentialen för svensk teknik är att den går mot en cirkulär ekonomi. Men utan ambitiösa klimatreformer och utan ett visst stöd för att göra dessa tekniksprång kommer Sverige inte att vara ett land i framkant. Detta kommer att ge vår ekonomi och vårt näringsliv helt unika positiva konkurrensfördelar i en värld där vi måste ställa om och där alla länder har ett sug efter smarta klimatlösningar.

(Applåder)

Anf. 10 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! En del av de borgerliga företrädarna har i denna debatt tagit Naturvårdsverkets utsläppsstatistik som bevis på att deras politik är bra och att regeringens politik är dålig. Detta är långt ifrån ordning och reda, och det är faktiskt ganska dumt.

För vad säger egentligen statistiken? Jo, den del av utsläppen i industrin som sker inom EU-politikens beslut och inom EU:s utsläppshandel ökar. Men resten av utsläppen – den del som den svenska politiken träffar – minskade förra året med 4 procent. Speciellt glädjande är att utsläppen i trafiken minskar, trots att bilarna blir fler.

Låt oss utgå från industrin. Alla utsläpp inom europeisk industri måste hålla sig under ett tak. Detta tak minskar varje år, och till slut, ungefär år 2057, har utsläppsrätterna tagit slut. Att utsläppen i den svenska industrin har gått upp inom det som finns inom EU:s utsläppshandel innebär alltså inte att de totala utsläppen inom EU ökar, eftersom mängden utsläppsrätter redan är förutbestämt.

I stället innebär detta att svensk industri hör till de minst klimatbelastande i världen och att man har varit konkurrenskraftig och framgångsrik. Vi i Sverige borde kanske vara lite rädda om dessa jobb och innovationer.

Det stämmer dock att vi behöver minska utsläppen inom EU:s utsläppshandel generellt. För detta krävs en skärpt politik på EU-nivå. Det behövs resultat på EU-nivå. Men Moderaterna tillsammans med övriga borgerliga partier och Sverigedemokraterna har på senare tid motarbetat tuffare krav. Nog är det lite magstarkt att kritisera regeringen för att utsläppen går upp inom industrin. Det är till och med ganska dumt, och långt ifrån ordning och reda.

Fru talman! Sanningen är att vi aldrig har sett en så handlingskraftig regering i klimatfrågan som nu. Bakgrunden är given: Allvaret har skett.

I budgeten för 2017, inklusive vårbudgeten, har regeringen föreslagit nya investeringar i klimatarbetet, fossilfria resor och förnybar energi på 13,4 miljarder kronor för perioden 2017–2020. Investeringarna görs framför allt inom fyra områden: lokal klimatomställning, fossilfria resor, förnybar energi och internationella klimatinvesteringar.

Det lokala klimatinvesteringsstödet som regeringen har infört – det nya och förbättrade Klimatklivet – har blivit en succé. Redan har 783 projekt fått stöd. Det handlar om laddstationer, fossilfria kollektivtrafiklösningar, bioenergiproduktion och mycket mer. Eftersom antalet ansökningar är så stort höjde regeringen investeringarna till detta i vårändringsbudgeten med ytterligare 500 miljoner kronor. Totalt finns nu 1,2 miljarder år 2017 till investeringar i Klimatklivet, som beräknas sänka de svenska utsläppen med 1 ½ miljon ton.

Jag har inte fått svar från Moderaterna och de övriga borgerliga partierna på vad som händer med klimatinvesteringar som exempelvis elvägen. De borgerliga och Sverigedemokraterna väljer bort klimatinvesteringar och väljer i stället skattesänkningar. Centerpartiet slår sig för bröstet när det gäller partiets fantastiska klimatambitioner. Men hur ska Centerpartiet få igenom dessa när man samtidigt ska samarbeta med Moderaterna, som har helt andra ambitioner. Moderaterna har ju dessutom öppnat för samarbete med Sverigedemokraterna.

(Applåder)

Anf. 11 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Fru talman! Låt mig börja med det senaste. Matilda Ernkran slår sig för bröstet och berättar att Klimatklivet ska minska utsläppen med 1 ½ miljon ton. Vi lägger 100 miljoner mer än regeringen på internationella insatser i årets budget – alltså 100 miljoner under ett år. Detta gör att

utsläppen minskar med 1,7 miljoner ton och sker med ett enda beslut och till betydligt lägre kostnader.

Fru talman! Klimatpolitikens fokus måste ligga på att sänka de globala utsläppen i stället för att flytta runt dem. Tuffa särkrav på hemmaplan, här i Sverige, leder kanske till sänkta svenska utsläpp på papperet och inom våra gränser, men det riskerar att göra det rakt motsatta när det gäller de globala utsläppen. Om exempelvis energiintensiv produktion flyttar från Sverige hamnar den nästan alltid i länder där utsläppen är större och kraven mindre och där elproduktionen är sämre.

Det finns ett tydligt exempel som nämns ibland på hur man på papperet enkelt skulle kunna ta bort 10 procent av de svenska utsläppen, nämligen genom att stänga ned stålverken i Luleå och Oxelösund. Men alla inser att det stål som produceras där ändå kommer att produceras men någon annanstans i något annat land, och då har vi bara flyttat utsläppen. Dessutom skulle vi sannolikt förvärra dem eftersom svensk produktion generellt sett är mer utsläppssnål än andra.

Detta exempel är förstås smått absurt, men det tydliggör ändå vari problemet ligger. Det är ett exempel i det stora, men samma resonemang gäller även för det lilla. Vartenda litet effektivt svenskt företag som slås ut av särkrav leder till att utsläppen ökar någon annanstans. Vi måste tänka globalt i dessa frågor. Svenska särkrav är därför ofta en dålig idé.

Jag ska säga något om Alliansens facit. Som jag nämnde tidigare handlar det om att minska utsläpp samtidigt som vi har tillväxt. Jag tror att det är oerhört viktigt. Om vi ska vara ett föregångsland och ett föredöme som andra länder tar efter måste vi kombinera de här två delarna. Det gäller inte bara de minskade utsläppen. Vi vet att andelen vindkraft var tio gånger så stor när Alliansen lämnade regeringsmakten jämfört med 2006. Det blev 15 gånger fler miljöbilar under alliansåren. Andelen förnybart i transportsektorn blev tre gånger så stor. Resultaten räknas, och resultaten från alliansåren är tydliga. Vi klarade att kombinera tillväxt och minskade utsläpp.

Vi behöver ordning och reda i klimatpolitiken. Det finns minst två stora problem med regeringens klimatpolitik.

Det första problemet är att regeringen inte har några samlade beräkningar över hur stora totala utsläppsminskningar som den förda politiken leder till. Det tycker jag är ganska anmärkningsvärt, för det betyder att regeringen faktiskt famlar i blindo. Om man inte har några beräkningar över vilka resultat den förda politiken är tänkt att ge, hur ska man då veta om man gör rätt saker och om man gör tillräckligt?

Det andra problemet är att när det faktiskt presenteras beräkningar, vilket till exempel gjordes för Klimatklivet efter att jag hade efterlyst det, baseras beräkningarna på minst sagt tveksamma antaganden.

Vi satsar pengarna där vi vet att de gör mest nytta. Insatserna måste ske där varje satsad krona gör så stor nytta som möjligt. Det innebär att åtgärder behöver vidtas även utanför vårt land.

Jag ska säga några korta ord om de åtgärder vi föreslår utöver det som jag redan har nämnt. Vi vill fokusera på att minska utsläppen i stället för att lägga skatt på avstånd. Vi tror till exempel att en reduktionsplikt för flyget vore bra. Vi tror också att det är viktigt att involvera företagen. Vi vill se ett klimatavdrag för företag som investerar i CDM. Vi vill ha en

CCS-strategi för kolavskiljning och lagring för industrin samt en bioekonomistrategi. Som jag nämnde lägger vi betydligt mer pengar än regeringen på internationella och kostnadseffektiva insatser.

Anf. 12 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Det är jättebra att ministern klargjorde att det inte var väder vi skulle debattera. Jag hoppas att man pratar mindre om väder framöver.

Jag pratade tidigare om att ineffektiv politik i Sverige kan vara skadlig för klimatarbetet globalt. Det skulle jag vilja prata lite mer om. I stället för att diskutera skattepålagor, subventioner och statlig styrning borde vi försöka satsa på någonting som gör skillnad.

Parisavtalet är i dag den grund som vi har. Väldigt många slår sig för bröstet och hoppas verkligen att detta avtal ska göra skillnad. Jag tror att många verkligen tror på detta. För min del tycker jag att Parisavtalet definitivt är en grund för fortsatt globalt samarbete, men det finns många grundläggande problem.

Parisavtalet består av jättemånga löften, men ingen försäkran om att de ska infrias. De här löfterna, varom vi alltså inte vet om de kommer att infrias, kommer att kosta väldigt stora pengar, vilket också minskar sannolikheten för att de kommer att infrias. Stämmer de olika modellerna för att förutsäga temperaturutvecklingen de närmaste 80 åren ändrar de nuvarande löfterna bara slutresultatet med några få procent. Det finns väldigt många olika beräkningar, men jag har sett uppgifter om att uppvärmningen kan fördröjas med kanske fyra år. Alla uppgifter är extremt osäkra, men det vi vet är att det som har utlovats inte är i närheten av målen. Det är uppenbart att nästan allt måste ske genom ytterligare väldigt kraftiga minskningar efter 2030.

Vi kan som exempel ta Kina, som många vill hylla i dag för att de har lovat att investera kraftigt i vind och sol. Men då ska man komma ihåg att de löften som de har givit de senaste åren betyder en minskning, eftersom Kina har byggt väldigt många vindkraftverk de senaste åren. De har dragit ned på nybyggnationen, eftersom effektiviteten i vindkraftverken är så väldigt låg. Verken har en hög kapacitet, men det faktiska nyttjandet är mycket lågt. Man får ut väldigt lite. De data som finns visar att Kina till över 60 procent är beroende av kol. Vad gäller de förnybara energikällorna är det ved, träkol och kospillning som människor värmer sig med och lagar sin mat med. Följden är enorma luftföroreningar som människor dör av.

Vi kan även titta på Tyskland, som också har investerat enorma pengar i vind och sol. Man får en hög kapacitet men ett väldigt lågt energiutfall, vilket gör att man måste satsa på kol. Det är det som händer i dag.

Om det här arbetet kommer att fortsätta att utgå från skattepålagor, subventioner och bidrag till utvecklingsländer kommer vi förmodligen inte att uppnå någonting. Om vi i Sverige stirrar oss blinda på vår transportsektor och förbjuder fossila bränslen i transportsektorn innan alternativ finns kommer den här oljan att konsumeras av någon annan, precis som Finanspolitiska rådet konstaterar.

Vad jag tror vi behöver är en stor satsning på forskning om ny grön energi. I stället för att subventionera dyr och ineffektiv vind- och solkraft måste vi börja forska på hur vind- och solkraft kan bli effektivt i framtiden. Vi måste också forska om hur vi kan få säker, billig och effektiv kärnkraft.

I USA har man via frackning ökat utvinningen av gas extremt mycket. Detta har lett till kraftigt sänkta priser på gas. Gas håller därmed på att konkurrera ut kol, vilket har minskat utsläppen väldigt kraftigt globalt. Frackning i USA har varit till betydligt större klimatnytta än väldigt många av de åtgärder som man diskuterade i Paris.

Anf. 13 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Sveriges utsläpp minskar inte längre. Det verkar varken Isabella Lövin eller Matilda Ernkrans tycka är ett problem. Jag tycker att det är ett problem, och det är uppenbart att vi behöver göra mer. Det är därför Centerpartiet föreslår insatser både i Sverige och utomlands: grön bilbonus, skatteväxling, miljöbilspremier, miljölastbilspremier och mycket mer.

Matilda Ernkrans frågar mig hur jag ska få Moderaterna att ha miljöambitioner. Matilda och jag satt tillsammans och förhandlade fram vilka klimatambitioner alla partier i Sveriges riksdag, eller åtminstone sex av dem, ska leva efter. Vi har alltså samma ambitioner. Jag förstår inte problemet.

Ett problem är det dock att klimathotet ibland överskuggas av andra hot. När Putin rustar är det lätt att glömma miljöpolitiken. Men det är helt fel väg att gå, för när Putin rustar sin armé gör han det med pengar från din och min plånbok. Nästan hälften av vår oljeimport kommer från Ryssland. Varje gång vi tankar på macken göder vi alltså den ryska björnen. Det är ytterligare en anledning till att klimatpolitiken blir extra viktig. Det är en extra anledning till att Centerpartiet vill vara med och stödja elbilsrevolutionen och se till att vi får fler förnybara drivmedel, som biogas. Det är därför vi lägger fram ett kraftfullt förslag om en grön bilbonus på 100 000 till den som väljer en miljösmart bil. Vi satsar på fler laddstolpar och på miljölastbilspremier.

Det är därför regeringens misslyckande på klimatsidan blir extra bekymmersamt. Naturvårdsverkets siffror visar – och det är den statistiken vi går efter – att vi med nuvarande utveckling bara kommer halvvägs till klimatmålet för transportsektorn. Vi minskar utsläppen, men inte alls i tillräckligt snabb takt. Varje ton koldioxid som släpps ut är ett onödigt utsläpp. Och varje ton skickar pengar direkt ned i Putins ficka. Jag vill inte tanka diktaturdiesel. Sedan kan Stefan Löfven åka hur mycket stridsvagn på Gotland som helst – om våra bensinpengar skickas till den ryska armén räcker inga försvarsanslag till.

Regeringens förslag om bränslebyte – eller reduktionsplikt, som facktermen är – har goda intentioner. Problemet är bara att de långsiktiga spelregler som branschen behöver för att göra de här miljardinvesteringarna saknas. Det är i grunden ett klokt system som regeringen lägger fram. Centerpartiet har drivit på för det här länge. Men regeringen måste också förstå att om vi ska få svensk produktion av drivmedel måste förutsättningarna gälla längre än tre år. Det går med en reduktionsplikt. Det går att dra ut den kurvan, och det måste regeringen våga göra.

Säkerhetsfrågorna är ytterligare en anledning till att delar av regeringens klimatpolitik gör mig så förvånad. Vi i Centerpartiet bedriver en närodlad politik. Vi värnar den småskaliga energin. Vi vill att människor ska kunna klara sig lite mer själva och göra lite fler egna val om man så vill. Men när regeringen inför solskatt hämmas den utvecklingen. Att den som

producerar el för eget bruk ska skatta för det är lika orimligt som att Isabella Lövin skulle skatta för jordgubbarna i det egna trädgårdslandet.

Just förmågan att klara sig själv är otroligt viktig i krissituationer. Vad tror ni är lättast att slå ut, 10 stora produktionsanläggningar för el eller 100 000 små? Den dagen krisen kommer, då är det till grannen som har solpaneler på taket och batterilager i källaren som hela kvarteret kommer att gå. Det är därför solskatten ska skrotas, och det är därför vi behöver stötta energilager.

Centerpartiets politik hänger ihop, från försvarsanslag till klimatpolitik. Vår politik är närodlad, där människor får mer makt över sina egna liv. Vi vet att det är det som spelar roll. Människor vill göra en insats för klimatet, och då kommer vi alltid att vinna. Med mer vilja vinner vi över förbud och korkade skatter. Det är så vi möter hoten, oavsett om de kommer från oljan eller öst.

Anf. 14 JENS HOLM (V):

Fru talman! Klimatminister Isabella Lövin sa något sant. Det finns inget SOS Alarm som vi kan ringa till. Ansvaret ligger här och nu på oss som politiker. Därför skulle jag vilja ställa några frågor till Isabella Lövin, som är ansvarig minister för de här frågorna. Det gäller några helt avgörande frågor för att lösa de stora utmaningar vi har.

Jag nämnde tidigare att utsläppen från konsumtionen ökar kraftigt. Det är utsläppen från prylar som vi köper där utsläppen blir av i Indien, Kina och andra länder som producerar de produkterna. De här utsläppen är långt mycket större än de som vi rapporterar in till FN:s klimatpanel. Jag vill veta: När kommer vi att få konkreta mål och medel för minskade utsläpp från de konsumtionsbaserade utsläppen?

Jag vill också veta om regeringen tycker att det är rimligt att priset på att resa kollektivt har ökat fyra gånger mer än konsumentprisindex sedan 1995. Det gör att det blir väldigt mycket dyrare att resa klimatsmart än att resa med bil. Om man inte tycker det, vad har regeringen för konkreta åtgärder för att göra det billigare att resa kollektivt?

Tycker regeringen att det är rimligt att köttkonsumtionen i Sverige har ökat med 50 procent sedan 1990? I dag är utsläppen från animaliesektorn nästan lika stora som från våra 4,5 miljoner privatbilar. De ligger på närmare 10 miljoner ton ifall vi räknar ihop alla utsläpp. Här finns inga som helst styrmedel för att minska utsläppen. Tycker regeringen att det är rimligt? När kommer annars förslagen?

Till de borgerliga vill jag säga följande. När jag lyssnar på er tänker jag på ett ord som ännu inte finns i Svenska Akademiens ordlista, men vi ska kanske försöka få in det: "bra-men". Det är bra med ökade lokala klimatinvesteringar, men de är inte effektiva så de avfärdar vi. Det är bra med klimatskatter, men inte på flyget och inte på lastbilstransporterna. Det är bra med ökade anslag i klimatbudgeten, men vi skär ändå ned var fjärde miljö- och klimatkrona i budgeten.

Vet ni vad: Det håller inte. Ifall man är ett ansvarstagande parti kan man inte hela tiden bortförklara sig och rulla över ansvaret till någon annan. Jag tror att ni borgerliga har en hemläxa att göra här. Vi har alla en hemläxa att göra i den här viktiga frågan. Men för er del handlar det om att inse att några måste vara med och betala lite mer. Det kan handla om

banker, höginkomsttagare, flygsektorn och så vidare. Annars kommer det inte att fungera.

Jag vill rikta mig till Sverigedemokraterna och Martin Kinnunen och fråga: Hur länge till ska vi hålla på och forska för att ta fram den helt optimala teknik som kommer att frälsa vår planet? Vi vet att den förnybara tekniken redan finns. Det är billigare att investera i vindkraft än i kärnkraft och även kol och olja.

Varför, Martin Kinnunen, ifrågasätter ni hela tiden grunden för att vi ska göra någonting så fort klimatfrågan kommer upp? Nej, det är inte nu vi ska göra det, och den där tekniken är inte så bra. Jag undrar: Tror ni på klimatförändringen över huvud taget? Finns den? Om den finns måste vi agera nu.

Vi måste agera nu. Jag nämnde människorna i Bangladesh. Jag skulle kunna tala om Sveriges barn och ungdomar. Klimatfrågan är den absolut viktigaste frågan för dem. De har klimatångest. Det håller dem uppe på nätterna. Vi måste ta de signalerna på allvar och agera här och nu.

(Applåder)

Anf. 15 LARS TYSKLIND (L):

Fru talman! Som vanligt kommer vi in på den här typen av anslagsdiskussioner. Man får nästan en känsla av att man från Vänsterpartiet, och tidigare Matilda Ernkrans från Socialdemokraterna, tycker att det är ett självändamål att göra slut på anslag. Från Liberalernas sida är det resultatet som är det viktiga.

När jag diskuterar ekonomiska styrmedel behöver det inte nödvändigtvis vara höjda skatter och att vi ska ge bidrag och kortsiktiga subventioner. Det har visat sig ineffektivt över tid. Det finns inget som motbevisar detta.

Vi delar väl alla att fokus måste ligga på att få bort det fossila ur systemet. Vi kan konstatera att utsläppen inte minskar längre. Om man ändå söker efter de goda nyheterna – och Matilda Ernkrans var väl inne på det – kan man se att utsläppen från transporter minskar i Sverige. Det är väldigt positivt.

Just inom detta område har Liberalerna ett antal förslag som vi vill driva för att ytterligare driva på utvecklingen inom transportsektorn. Det är ändå en av de sektorer som vi i Miljömålsberedningen först lade fram ett tydligt mål om till 2030 om 70 procents utsläppsminskning. Det har vi konstaterat var en av de lägst hängande frukterna.

Det handlar om elektrifiering av fordonsflottan. Där ligger kanske främst personbilsflottan närmast till hands. Det är en utveckling som pågår. Vi har i vår budget en satsning på laddstolpar.

Det handlar om biodrivmedel. Där har vi en diskussion om att man får satsa där det gör mest nytta. Skogen är en nyckelfaktor. Men man kan också konstatera att det kanske är svårt att tro att biodrivmedel ska räcka till allting. När det gäller flyg och tyngre transporter ser vi att biodrivmedel har en nyckelroll.

När det gäller bonus–malus-system som har diskuterats har vi sagt att vi säger nej till det. Vi föreslår fortfarande utifrån att förorenaren betalar en höjd fordonsskatt för de fordon som har de höga utsläppen.

Prot. 2016/17:110

12 maj

-----

*Aktuell debatt om
klimatförändringar*

Ytterligare ett förslag som vi nu har drivit några år är differentierat reseavdrag. Inom de områden där den kollektiva trafiken är ett gott alternativ är det orimligt att man har samma möjligheter att göra reseavdrag med bil som man har inom glesbygds- och landsbygdsområden.

Vi har föreslagit höjt förmånsvärde på icke-miljöbilar. Vi tror på människan, som jag sa tidigare, och konsumenten. En klimatmärkning av nya bilar skulle kunna göra stor nytta. Vi tror trots allt att människor vill välja rätt och göra rätt.

Vi vill pröva vägavgifter på motorvägssträckor där det finns särskilt goda kollektivtrafikalternativ. Det är inte samma sak som att beskatta avstånd med kilometerskatt och nationell flygskatt. När det gäller flyget står vi däremot för en linje med en europeisk flygskatt.

Man får ibland intrycket att det nationella flyget är det stora problemet. Sverige är ett stort land. Där har flyget en nyckelroll. Man kan också konstatera att det år inrikesflyget hade all-time-high i Sverige var 1990. De satsningar som har gjorts på järnväg och sådant har gett effekter över tid. Det är en satsning som vi vill fortsätta med.

Om man bara fokuserar på anslagsnivåerna och tror att det är det som är lösningen är man inne på helt fel linje. Det handlar om att ha en grön skatteväxling som leder till exakt samma sak.

Anf. 16 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag hade i mitt förra inlägg en hel del om Arktis. Jag vet inte om statsrådet har möjlighet att ge lite av svaren i senare inlägg. Nu tänker jag gå över till företagen, som jag tycker att Vänsterpartiet svartmålar en del. De är faktiskt väldigt pådrivande i klimatarbetet.

Enligt World Economic Forums riskrapport för 2017 är fyra av de fem globala risker som toppar listan kopplade till klimatfrågan. Dessa risker påverkar vår ekonomiska tillväxt och världens stabilitet. Klimatfrågan är en rättvisefråga, som är starkt kopplad till världens ekonomiska och politiska läge.

Företagen går numera före politiken i klimatarbetet. De har redan insett att deras överlevnad som företag bygger på att de ligger i framkant. Vi har företag med högt ställda hållbarhetsmål och där innovation är en drivkraft som också bidrar till ökad lönsamhet. Företagen vet att hållbarhet och miljöinsikt bidrar till affärsnytta. Alla vi människor är konsumenter men samtidigt också väljare.

Det är inte många dagar sedan Hagainitiativet – ett nätverk för miljön drivet av företag – deltog i Washington för att kommunicera om det framgångsrika klimatarbete kring utsläpp som dessa företag i Sverige i dag driver och drivs av. Hagainitiativets medlemmar har också beslutat om nya klimatmål, nämligen att vara fossilfria till 2030 i sina egna verksamheter. De nya målen innebär att företagen kommer att nå nollutsläpp 15 år tidigare än vad som är sagt i regeringens klimatmål. Ambitionen är att visa att svenska företag kan minska klimatpåverkan med ökad lönsamhet och samtidigt bidra till nya jobb och därmed ökad välfärd.

Fru talman! Vi måste arbeta på flera fronter för att nå tvågradersmålet. Vi anser att det exempelvis behövs beslut om förenklingar för omställning till förnybar energi och förenklingar för elektrifiering inom transportsektorn. Vi behöver verktyg för energieffektiviseringar. Vi behöver besluta

om prissättningen av utsläpp, men vi behöver också titta på lagring av koldioxid liksom storskalig trädplantering. Bilindustrin behöver utvecklas och marknadsföra klimatsnåla bilar. El- och kraftindustrin behöver investera i förnybar energi.

Vi kan nu skönja en kursändring i dagens investeringsflöden i riktning mot energieffektiviseringar och ny teknik med låga utsläpp. Detta visar att politisk styrning och långsiktighet skapar trygghet som stöder företagarnas arbete.

Under en hearing nyligen i Riksdagshuset som vi kristdemokrater ordnade med anledning av att det har gått ett år sedan Parisavtalet trädde i kraft fick vi höra lite om hur man jobbar i stålindustrin. Det svensktillverkade stålet, som är gjort av återvunnet material, minskar koldioxidutsläppen med 90 procent. Det visar att vi kan ligga i framkant i Sverige om vi använder den typ av framställning av järn som man gör här i Sverige.

Om vi kan ligga i framkant när det gäller klimatneutral järnframställning vore det fantastiskt för svensk stålindustri. Att ställa krav på klimatneutralt stål i offentliga projekt som gäller järnvägar vore ett sätt att påskynda utvecklingen. Det kunde vara intressant att höra om statsrådet har några synpunkter på offentliga projekt och vad vi kan göra där för att minska klimatutsläppen.

Anf. 17 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Det blir mycket snack och lite klimatverkstad med Centerpartiet. Åtta år hade Centerpartiet på sig att skapa ett långsiktigt stöd för miljöbilar, men det blev aldrig av. Det blev i stället en tillfällig supermiljöbilsbonus.

Med Miljöpartiet i regeringen får vi nu ett stabilt system på plats som gör det billigare att köpa bra bilar och dyrare att köpa de värsta utsläpparna. Och kom nu inte, Rickard Nordin, med din supermiljöbilspremie på 100 000! Ni har inte kollat av med EU-kommissionen om den över huvud taget går att införa. Ni satt i åtta år utan långsiktiga styrmedel för biodrivmedel. Ni lade fram ett förslag, men det drogs tillbaka. Varför det? Jo, därför att ni inte hade förstått att det stred mot EU-regelverket. Vi har arbetat hårt och räddat situationen, och nu har vi presenterat ett smart utformat förslag.

Centerpartiet pratar gärna om biodrivmedel. Men det var när ni satt i regeringen som ni 2013 införde en skatt på biodrivmedel. Vår regering har nu fått ägna mycket kraft åt att få rätsida på denna fråga, och jag är glad att vi nu kan ta bort skatten på hållbara bränslen och presentera långsiktiga regler för hela branschen.

Med Centerpartiet i regeringen såldes svenska folkets utsläppsrätter till skampris till internationella banker. Vad var då nyttan med klimatarbetet? Med vår regering skrotas de utsläppsrätter som blir över – nästan motsvarande två års svenska utsläpp hittills. Skillnaden i klimatpolitik kan inte bli tydligare än så.

Centerpartiet talar om laddstolpar. Med Miljöpartiet i regeringen har antalet laddstolpar ökat med 300 procent. Solelen såg ut som ett rättbo när vi tillträdde. Nu har vi rensat upp i regelverket, och investeringarna i solel har ökat med 100 procent under de senaste sex månaderna.

(Applåder)

Anf. 18 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Vi ser en värmechock i Arktis. Gigantiska isblock lossnar från Antarktiskis glaciärer och driver ut till havs. Enorma regnoväder går fram över Himalayas södra sluttningar och drar med sig människor, hus och odlingar. Brännande sol steker sönder matförsörjningen, och vattnet i brunnarna sinar. De uteblivna regnen i Afrika skapar svältkatastrofer av en dimension som vi aldrig tidigare har sett. Människor flyr områden som blir mer och mer obeboeliga.

Vi kan tala mycket om utsläppsminskningar, koldioxidsskatter, nya elbilar, vindkraftverk och solceller. Men faktum är att för många människor i världen är det redan för sent. Deras tillvaro har redan slagits i spillror på grund av klimatförändringarna.

Därför är jag stolt över att Sverige med den här regeringen är en stor givare till FN:s gröna klimatfond. Den globala temperaturhöjningen kommer, oavsett vad vi gör för att minska utsläppen, att ge effekter inte bara i resten av världen utan också i Sverige. Det är effekter av de utsläpp som mänskligheten redan har gjort. Vi kommer att se torka, ökade regnmängder och problem med våra vatten och avlopp. Bebyggelse i strandnära lägen kommer att behöva tvingas att flytta. Klimatförändringarna är här.

Fru talman! Den svenska klimatpolitiken levererar. Det är något vi ska vara stolta över och tala gott om. Fler borde lära sig av Sverige, och fler borde ansluta sig. Klimatförändringen är här och nu. Vårt jobb – att rädda mänskligheten som vi känner den på vår planet – har bara börjat. Nu måste vi öka takten! Tack för debatten!

(Applåder)

Anf. 19 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Fru talman! Jag tycker att det klingar lite falskt när klimatministern tar upp hur viktigt EU-systemet är. Vi är överens om att EU-systemet är viktigt. Samtidigt måste bördefördelningen mellan de olika EU-länderna vara rimlig. Det var under denna regering som vi hamnade i en situation där Sverige skulle vara ett av de länder som skulle ta den allra största delen. Sverige har ju redan gjort väldigt mycket, och kostnaderna för att göra mer är således höga. Samtidigt skulle till exempel länder som Polen behöva göra väldigt lite och Bulgarien ingenting alls. Det klingar lite falskt, klimatministern.

Matilda Ernkrans från Socialdemokraterna kritiserar som vanligt alliansregeringens skattesänkningar. Men jobbskatteavdraget gav fler i arbete och även kraftigt ökade skatteintäkter till kommunerna. Kommunerna är ju de som ansvarar för många av de åtgärder som ligger i Klimatklivet och som, som utvärderingarna visar, också gör investeringar även utan statliga medel. Det bidrar till att klimatnyttan av de statliga investeringarna och satsningarna ofta är låg eller till och med noll.

Fru talman! I Sverige är vi brett överens om att vi måste minska klimatförändringarna. Vi måste möta dem, och vi måste minska utsläppen. Det är bra att vi är brett överens om det. Samtidigt är vi inte överens om hur vi ska göra. Vår mening är att detta måste ske på ett kostnadseffektivt sätt. Vi måste kunna kombinera tillväxt och en växande ekonomi med minskade utsläpp, så som skedde under alliansregeringen. Det är bara då vi kan få andra länder att följa vårt exempel.

En effektiv klimatpolitik är inte en tävling om vem som spenderar mest skattepengar eller vem som föreslår högst skatter eller flest förbud och regleringar. Det handlar om att göra rätt saker för att åstadkomma så stor klimatnytta som möjligt. För klimatets skull behöver Sverige en ny regering. Tack för debatten!

Anf. 20 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag tänkte kommentera några saker. Isabella Lövin har slagit sig för bröstet här när det gäller 200 000 nya jobb. Man bör också ha i bakhuvudet att regeringen har ökat befolkningen med betydligt mer än så under den här perioden.

Jens Holm gjorde ett utfall mot marknaden, vilket jag kan förstå att vänsterpartister gör, men vi har tack och lov ingen världsregering. Länder kommer att brottas med olika typer av problem. Man kommer att ha fattigdom, arbetslöshet och luftföroreningar som leder till förtida död för mängder av människor, och man kommer att ha olika prioriteringar och konkurrera med varandra. Ska de välja rätt alternativ för sin energiförsörjning måste det vara kostnadseffektivt. Jag hoppas verkligen att man kan lyckas åstadkomma bättre möjligheter till det framöver, men jag tror att det krävs stora investeringar, och de investeringarna uteblir i alltför stor utsträckning i dag.

Fru talman! Om jag ska sammanfatta den här debatten tycker jag ändå att den är klargörande på flera sätt. Det talas ofta om att det finns en mycket bred samsyn i Sveriges riksdag om klimatpolitiken. Och visst, det kan se ut så om man tittar på Miljömålsberedningens förslag, men faktum är att det finns en tydlig skiljelinje mellan de socialistiska partierna och oss icke-socialistiska partier, även om Centerpartiet kanske är med och stör en del, när det gäller att vi måste åstadkomma en mer effektiv klimatpolitik som gör skillnad utan att attackera jobb och tillväxt.

Från Sverigedemokraternas sida kommer vi att fortsätta att stödja alla alternativ som leder till en mer effektiv klimatpolitik som gör skillnad och inte skadar jobb och tillväxt i Sverige.

Anf. 21 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Med Centerpartiet i regeringen höjde vi ambitionsnivån i det gröna elcertifikatssystemet för förnybar el. Vi antog världens kanske tuffaste klimatmål som vi på många sätt faktiskt är på väg att uppfylla, och vi lade grunden för de internationella klimatförhandlingarna som Isabella Lövin och Miljöpartiet har tagit vidare och förde i mål i Paris, vilket var bra.

Men det är uppenbart att Isabella Lövin också känner sig hotad, för om hon måste lägga två minuter här på att förklara varför Centerpartiet har en dålig politik är det för att verkligheten har gett Centerpartiet rätt. Med Centerpartiet i regeringen minskade utsläppen och tillväxten steg. Med Miljöpartiet i regeringen sjunker inte längre utsläppen. Det är så enkelt. Det är oberoende siffror som visar på detta. Sedan kan vi banka varandra i huvudet med hur mycket pengar vi vill lägga på hur många olika saker som helst, men verkligheten har visat att Centerpartiets politik är mer effektiv och ger mer resultat för både tillväxten och miljön.

Vi fyrdubblade andelen biodrivmedel. Vi fick en explosionsartad utveckling från en extremt liten andel miljöbilar till betydligt fler. Jag kan

fortsätta rada upp ett antal olika siffror, men i slutändan är det bara en enda siffra som spelar roll, och det är den som visar hur utsläppsutvecklingen går. Och den går åt fel håll, för de svenska utsläppen minskar inte längre. Det är det som gör mig orolig, och det är därför vi måste ta tag i den här politiken på ett mycket bättre sätt än den här regeringen gör.

Tack för att ni i Miljöpartiet tog initiativ till en otroligt viktig debatt, men tack också till mina meddebattörer för att ni är här. Det är vi tillsammans som kan göra den här skillnaden, och där hoppas jag att regeringen kommer att växla upp betydligt mer. Det behövs för Sverige, för världen, för klimatet och för säkerheten.

Anf. 22 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi har inte riktigt tid längre med fina högtidstal om klimatet. Vi behöver handling här och nu.

Jag nämnde i mitt första anförande de miljontals människor som redan nu har blivit flyktingar i sitt eget land Bangladesh. Jag hade kunnat ta upp Syrienkriget som nu är inne på sitt sjätte år. Vi vet att det kriget föregicks av några år som var de hetaste någonsin i Syriens historia och att mer än 1 miljon människor hade blivit flyktingar internt i Syrien.

Att vi får en hetare värld och mer extremt väder vet vi är en direkt konsekvens av klimatförändringen. Vi får också fler flyktingar, mer oro och mer krig. Det är därför det är så viktigt att vi här i Sverige påminns om klimatförändringens effekter så att vi kan agera här och nu.

Jag talade tidigare om att det behövs politiska beslut för att ställa om Sverige. Jag hörde Désirée Pethrus nämna Hagainitiativet, och jag tycker att det är fantastiskt med det klimatmål som företagen i Hagainitiativet har antagit. Vi ska samarbeta med företagen, självklart, men de konkreta besluten om att ställa om bostadssektorn, elektrifiera fordonsflottan och få 100 procent förnybar energi utan att gulla med kärnkraften måste vi fatta här i Sveriges riksdag. Det är den röda tråden i klimatpolitiken att vi behöver mer av politiskt agerande.

Jag vill tacka Miljöpartiet för initiativet till den här debatten. Den har varit viktig och i viss mån klargörande. Nu hoppas jag att alla vi kan göra vår hemläxa och att vi kan vässa Sveriges klimatpolitik så att vi verkligen kan se till att vi ställer om till nollutsläpp så fort som det bara går.
(Applåder)

Anf. 23 LARS TYSKLIND (L):

Fru talman! Jag ska så här i debattens slutskede hålla med Jens Holm om en sak, och det är att passivitet är vår värsta fiende. Det var väl det jag nämnde i början också, att vi alla har någon typ av hemläxa att göra.

Vi har globala problem, och de kräver naturligtvis globala lösningar. Parisavtalet var ett mycket stort steg i den riktningen. Det stora osäkerhetsmomentet nu är väl, som vi alla känner, vart USA tar vägen med den nya presidenten på plats. Att man i Arktiska rådet konstaterar att Parisavtalet finns är kanske bra så långt, men naturligtvis måste alla stater nu ställa upp för att förverkliga Parisavtalet.

I Sverige har Miljömålsberedningen tagit fram ett klimatpolitiskt ramverk med ambitiösa mål som Liberalerna och sex andra partier är överens om. Det måste rimligtvis driva utvecklingen åt rätt håll i Sverige, och det ligger nu på riksdagens bord för beslut i juni.

Man kan alltid diskutera om de här målnivåerna är för höga eller för låga, men från Liberalernas sida tycker vi definitivt att de är så ambitiösa att de kommer att driva på utvecklingen i rätt riktning. Det handlar om att de här tydliga målen gör att de tekniksiffrorna som krävs kommer att kunna bli verklighet.

Det handlar faktiskt om att på något vis räkna baklänges, alltså inte hur långt vi *kan* nå utan hur långt vi *måste* nå. Ska vi utgå från Parisavtalet handlar det om att vi ska väl under två grader och verka mot en och en halv grad. Då krävs många åtgärder.

I det sammanhanget ser Liberalerna generella och teknikneutrala ekonomiska styrmedel som den största framgångsfaktorn. Det handlar om CO₂-skatter och skärpt utsläppshandel.

Därmed vill jag också tacka för debatten.

Anf. 24 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Förra året blev problemen med vattenbrist på Öland akut. Tankbilar med vatten körde dygnet runt från fastlandet till Öland. De bägge Ölandskommunerna blev tvungna att totalt lägga ut 150 miljoner kronor för att rädda vattentillgången på ön. Summan är jämförbar med om Stockholms läns kommuner skulle få en oväntad utgift på 13 miljarder kronor.

Sverige behöver planera för klimatförändringar. Det behövs en beredskap för att klara akuta kriser i form av översvämningar, skred och vattenbrist. Det behövs också en anpassning av jord- och skogsbruk till det förändrade klimatet.

Fru talman! I juni ska riksdagen ta beslut om det klimatpolitiska ramverket som Miljömålsberedningen har arbetat fram.

Den samsyn som politikerna i Miljömålsberedningen hade var viktig. En gemensam syn på klimatutmaningen är också en viktig signal till företagen.

Många kommuner ligger före rikspolitiken och driver utvecklingen framåt. Sverige har all anledning att fortsätta att vara ledande i klimatfrågan.

Jag hoppas att regeringen ser till att ta till vara den potential som finns hos både företagare och politiker i Sveriges avlånga land.

För Kristdemokraterna är hållbarhetsfrågorna centrala. I vår ideologi om förvaltarskapstanken inser vi att vi måste förvalta jorden för våra barns och barnbarns framtid. Det är för kommande generationer som vi som politiker måste agera.

Men det finns ändå, som flera har varit inne på, en oro över att klimatutsläppen i Sverige har ökat med 1,7 procent, som vi nyligen fick höra av Statistiska centralbyrån. Det är ett trendbrott. Vad är det som regeringen gör fel?

Jag hoppas att regeringen, som vi alla här i kammaren, kommer att fortsätta att sätta klimatfrågan högt på agendan.

Tack för den här debatten!

Anf. 25 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Det var tomt i lådorna på Miljödepartementet när vi kom in i regering. Det fanns inga klimatförslag att jobba med. Det fanns i princip ingen klimatpolitik. Det fanns inte ens ett klimatmål bortom 2020.

Miljöpartiet har i regeringen sett till att få på plats en klimatlag och tydliga mål. Det gör det omöjligt att prioritera bort klimatarbetet för kommande regeringar.

Vi visar tydlighet för kommuner, för företag och för hushållen. Vi visar ledarskap för omvärlden.

Vi har hittills stärkt miljöbudgeten med 82 procent jämfört med under åren med alliansregeringen, och vi har fått kvitto på den politiken. När Naturvårdsverket har tittat på vad vår regerings politik innebär säger de att vi nu har en chans att täppa till det utsläppsgap som alliansregeringen lämnade efter sig om 4 miljoner ton utsläpp. Med Moderaterna i ledningen ville man för att täppa igen det gapet hellre betala för sig i utvecklingsländer.

Nu tar vi ledarskapet. Vi visar att vi kan göra det här hemma. Samtidigt har vi hamnat först på EU-rankningen om vilket land som har kommit längst för att genomföra Parisavtalet.

Men vi är långt ifrån färdiga. Det behövs betydligt mer klimatpolitik för att nå ambitionerna i Parisavtalet, och vi återkommer snart med fler förslag.

Men vi har en opposition som motsätter sig flygskatt, klimatinvesteringar i hela landet, vägslitageavgifter för tung trafik och stambanor för moderna höghastighetståg. Oppositionen vill kapa miljöbudgeten med var fjärde krona. Dessutom tänker man luta sig mot ett parti, Sverigedemokraterna, som tror att vi pratar om vädret när vi pratar om klimatpolitik i Sveriges riksdag. Det är inte seriöst.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2016/17:187 till näringsutskottet

Skrivelse

2016/17:184 till näringsutskottet

Motion

2016/17:3741 till civilutskottet

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skatteutskottets betänkanden

2016/17:SkU30 Utvidgad skattebefrielse för egenproducerad förnybar el

2016/17:SkU31 Skatteförslag med anledning av energiöverenskommelsen

2016/17:SkU28 Tullbrottsdatalag

2016/17:SkU29 Skattebrottsdatalag

Justitieutskottets betänkanden
2016/17:JuU13 Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott
2016/17:JuU27 Nya möjligheter till operativt polissamarbete med andra stater
2016/17:JuU29 Kroppsbesiktning i syfte att utreda ålder i brottmålsprocessen

§ 4 Svar på interpellation 2016/17:454 om regeringens beredskapsjobb

*Svar på
interpellationer*

Anf. 26 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Christian Holm Barenfeld har frågat mig om det föranleder någon åtgärd eller något initiativ från ministerns sida att regeringens satsning på beredskapsjobb främst resulterat i att det är den myndighet som ska förmedla tjänsterna som har anställts.

Arbetsförmedlingen har, i likhet med övriga myndigheter, fått i uppdrag i sitt regleringsbrev att bidra till regeringens satsning på moderna beredskapsjobb genom att eftersträva anställningar av personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det är därför positivt att Arbetsförmedlingen tar sitt ansvar som arbetsgivare och har anställt långtidsarbetslösa och nyanlända på moderna beredskapsjobb.

Regeringen har en bred jobbagenda för att nå målet om lägst arbetslöshet i EU 2020. En viktig del i detta är en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det är även viktigt att de statliga myndigheterna tar sitt ansvar för att fler ska få arbete. Arbetsförmedlingen skriver i sin återslagrapportering från den 31 mars 2017 att deras bedömning vad gäller moderna beredskapsjobb är att många fler anställningar kommer att kunna ske. Vidare beskriver de att många myndigheter organiserar sig internt för att förbereda sig för att anställa och att detta kan leda till att det tar något längre tid för myndigheterna att anställa, men att uppdraget kan bli mer lyckat tack vare att myndigheterna förberett sig.

Med tanke på att de statliga myndigheterna fick sina uppdrag först i årets regleringsbrev är det positivt att fler personer redan fått en anställning och att Arbetsförmedlingen är en av de myndigheter som anställt flera personer.

Anf. 27 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Åhörare! Tv-tittare!

Jag vill börja med att tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation.

De statliga beredskapsjobben är ett av regeringens senare påfund som lanserades av statsministern i hans förstamajtal 2016. Sedan följde de i valrörelsen utlovade traineejobben och extratjänsterna. Dem har vi debatterat tidigare här i kammaren, och de kan fortsatt inte beskrivas som någon framgångssaga.

Av de 32 000 utlovade traineejobben har det blivit 567 stycken. Det återstår alltså nästan 31 500 traineejobb. Av de 20 000 utlovade extratjänsterna har det blivit omkring 3 200 stycken.

Samtidigt ser vi att sysselsättningen har avvecklats i snabb takt och att deltagarna skickas hem. De passiviseras och lämnas helt utan sysselsättning.

På vissa områden går det bra för de personer som står nära arbetsmarknaden. Samtidigt ser vi att de som står långt ifrån arbetsmarknaden blir allt fler och dessutom hamnar allt längre från arbetsmarknaden.

Därför vore det bra om regeringens jobbsatsningar skulle ge resultat. I stället har vi sett mycket av förhöjda kostnader för att anställa och för att driva företag. Man har mindre incitament för att jobba genom att man får behålla mindre av det som man tjänar.

Framgångsrika jobbskapande åtgärder, såsom RUT-avdraget, halveras i stället för att förstärkas.

Nu kommer beredskapsjobben. De ska bli 5 000 stycken. Hur har det gått? Ja, det är lite svårt att få fram siffror. Senast jag kollade på Arbetsförmedlingens hemsida stod det att det var 91 av de 5 000 som hade fått jobb. Men en åiterrapportering från Arbetsförmedlingen visar att det har blivit 276 stycken varav 174 finns hos Arbetsförmedlingen. Problemet är inte Arbetsförmedlingen, utan det är att det inte händer något på andra områden.

Jag tror kanske inte så mycket på beredskapsjobben, och jag tror kanske inte heller så mycket på regeringens andra delar. Men de var regeringens stora jobbsatsningar, och det som regeringen lovade att man skulle göra för att lösa jobbsituationen och se till att de som står längst från arbetsmarknaden åter kommer in på den.

Med tanke på att bara 276 av 5 000 nu har fått traineejobb – vilket kan beskrivas som ett totalt misslyckande för traineejobben och extratjänsterna – har jag frågat ministern om det föranleder någon åtgärd och vad ministern tänker göra för att regeringens satsningar ska ta fart.

Av svaret framgår det att regeringen har en bred jobbagenda för att nå målet om lägst arbetslöshet i EU till 2020. Den diskussionen väntar jag med att ta upp i nästa interpellationsdebatt, för då ska vi diskutera arbetslöshetsmål.

Men man kan ändå inte beskriva regeringens jobbsatsningar som speciellt framgångsrika, och då bör de justeras. Finns det någon sådan plan hos arbetsmarknadsministern?

Anf. 28 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Regeringens jobbagenda är bred och har resulterat i att 200 000 fler människor har ett arbete i dag än när regeringen tillträdde. Det är ett bra resultat. Vi behöver dock fortsätta ännu mycket mer i samma riktning för att vi ska lyckas nå vårt arbetslöshetsmål. Men de viktigaste delarna för att skapa arbete sitter inte Arbetsförmedlingen på, utan de finns i andra delar av politiken, och de fungerar väl. Vi har en stark tillväxt av nya jobb i Sverige.

Arbetsmarknadspolitikerna är också viktig. Christian Holm Barenfeld tar återigen upp traineejobben, vilket han har gjort många gånger förut. De

traineejobb som vi såg som nödvändiga för att klara den mycket höga ungdomsarbetslöshet som rådde under den förra regeringen har inte behövts, eftersom ungdomar har fått jobb ändå. Det tycker jag är jättebra. Det är naturligtvis inget egenvärde att ha en arbetsmarknadspolitisk åtgärd om man kan lösa problemen på annat sätt, så att människor får arbete utan subvention. Det är vad som har hänt med ungdomarna. Vi är på väg att klara ungdomsarbetslösheten. Vi har den lägsta ungdomsarbetslösheten på 13 år, och vårt löfte om att ingen ung människa ska gå arbetslös mer än 90 dagar kommer vi att kunna klara.

Extratjänsterna växer däremot till i stark takt. De behövs verkligen i dag, med så många som står långt från arbetsmarknaden – många nyanlända men också andra långtidsarbetslösa.

RUT-avdraget, som Christian Holm Barenfeld tar upp, ökar. Vi lägger mer pengar på RUT-avdrag i dag än vi gjorde under den borgerliga regeringen. Det är alltså något som ökar och en insats som fungerar.

När det gäller personer som står långt från arbetsmarknaden handlar det om att arbetsgivare också tar på sig ett visst ansvar att anställa personer som annars har svårt att få jobb. Vi vet av erfarenhet att det privata näringslivet är bättre på det än det offentliga. Framför allt tar mindre företag ett stort ansvar för personer som står långt från arbetsmarknaden. Jag är glad för det, men jag tycker verkligen att den offentliga sektorn behöver skärpa sig och på motsvarande sätt ta ett ansvar. Kommuner och landsting gör det ganska bra, men staten har inte visat framfötterna alls. Det är detta som är bakgrunden till de moderna beredskapsjobben.

Det kommer naturligtvis inte att vara den viktigaste lösningen, men det är viktigt att staten också tar sitt ansvar.

Enligt den senaste åiterrapporteringen fanns det 425 personer anställda på moderna beredskapsjobb i staten. Om vi ska räkna dem som kom efter den 1 januari – en del var ju anställda redan tidigare – är det 250. Det växer till ganska bra. Precis som jag redovisat i svaret har Arbetsförmedlingen nära kontakt med andra myndigheter, som håller på att förbereda för att anställa fler personer som står mycket långt från arbetsmarknaden. Jag räknar med att man kommer att kunna klara sitt beting.

Anf. 29 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Som sagt: Det är svårt att få den exakta siffran, men vi kan konstatera att det inte är speciellt många beredskapsjobb som har kommit till.

Ministern säger som det är, att det går bra för Sverige just nu. Vi befinner oss i en högkonjunktur, och jobben växer till. Dess bättre är det så att jobb inte skapas av politiker utan av företagen. Däremot kan vi skapa goda förutsättningar.

Ministern kommer gärna tillbaka till de regeringsår då hon själv inte var minister utan det var en alliansregering som tog ansvar och lade fram konkreta jobbförslag; jobben växte till. Däremot fanns det givetvis också en arbetslöshet. Vi hade då en internationell finanskris. Det har vi talat om här många gånger. Vi hade den största finanskrisen i modern tid. Sverige var, enligt alla bedömningar, ett av de länder som hade den stabilaste ekonomin, de bästa statsfinanserna och en politik och därtill regering som internationellt hela tiden fick toppbetyg. Det tror jag är bra.

Däremot är det inget egenvärde i, och där håller jag också med ministern, att folk ska vara i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och annat för att de inte har jobb. Det bästa är om jobben växer till och att alla kan få arbete. Nu vet vi att det inte är verkligheten.

Det går bra för Sverige. Det går bra för väldigt många. Det går bra för dem som har lämnat skolan med fullständiga betyg, som har en utbildning och står nära arbetsmarknaden. Men det går allt sämre för dem som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden. Vi ser att deras väg tillbaka blir allt längre. Då behövs särskilda insatser, som givetvis kan ske i samarbete med näringslivet. De statliga beredskapsjobben är inte en sådan insats, utan de är till för det statliga. I övrigt har många av regeringens åtgärder syftat på just den offentliga sektorn.

Ja, den offentliga sektorn är sämre än den privata när det gäller att ta sitt ansvar på många områden. Det kan finnas anledning att vara särskilt tydlig mot våra offentliga arbetsgivare. Ska man nå framgång tror jag dock att det är bra att också väva in näringslivet.

Låt mig återkomma till RUT-avdraget. Ja, det har förbättrats. I och med migrationsöverenskommelsen lyckades vi få till att man fick in lite ytterligare delar, men beloppsnivåerna har regeringen ändå sänkt. Vi kan se att tillväxten i RUT-branschen mattas av. De signaler man får från branschen är inte alls speciellt lovande.

Vi vet att regeringen har ett samarbetsparti, där ministern själv har varit medlem en gång i tiden, som absolut inte gillar vare sig marknaden eller RUT-avdraget. Det är lite oroande för kommande budgetar.

Det som den här debatten handlar om är de statliga beredskapsjobben. Det är 5, 6 eller 7 procent av de jobb som utlovats som har kommit till. Om jag hade varit minister hade jag varit något oroad med tanke på att alla andra arbetsmarknadspolitiska förslag som regeringen har lagt fram närmast skulle kunna beskrivas som fiaskon, detta med tanke på hur få av de utlovade tjänsterna som har tillsatts. Återigen: Finns det något som ministern avser att göra för att den åtgärd man nu har sjösatt ska ge effekt?

Anf. 30 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Christian Holm Barenfeld säger att politiken kan skapa goda förutsättningar för jobb. Det är helt korrekt. Jag delar den uppfattningen. Det är också precis detta vi gör. Det är därför vi nu ser stora investeringar i det privata näringslivet. Det är nämligen helt rätt i detta läge att göra investeringar i bostadsbyggande, infrastruktur, utbildning och välfärd, att underlätta för export och nyindustrialisering och att säkerställa att hela Sverige ska leva. Det är precis detta som gör att näringslivet vill investera, och det är därför majoriteten av de nya jobben kommer i det privata näringslivet. Det är jag glad för.

Min uppfattning är att vi inte har investerat tillräckligt i välfärd. Vi kommer att behöva göra mer. Vi ser stora behov i välfärden som i dag inte är tillgodosedda, inte minst i sjukvården men även i skolan, där vi behöver förstärka.

Det finns många saker som håller mig vaken om nätterna och som är mycket svåra och utmanande för mig som arbetsmarknadsminister. Att man inte har tillräckligt många personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder är dock inte en av dem. Det som verkligen håller mig vaken på nätterna

är de stora utmaningar som finns med så många nyanlända på en gång som ska ut på arbetsmarknaden. Det är en väldigt stor utmaning, samtidigt som vi under många år har saknat fungerande system för att hjälpa nyanlända in på arbetsmarknaden. Det är en mycket stor utmaning.

Den andra stora utmaningen är att vi har en så stark efterfrågan på arbetskraft att en majoritet av arbetsgivarna har svårt att hitta den personal de behöver. Jobb står tomma. Den vanligaste fråga som arbetsgivare tar upp med mig är vad regeringen kan göra för att utbilda folk till de lediga jobben. Där behöver vi också åstadkomma väldigt mycket mer.

Jag förväntar mig att antalet statliga moderna beredskapsjobb ska öka. Jag står i nära kontakt med Arbetsförmedlingen. Svaret på frågan är naturligtvis att jag självklart är beredd att vidta åtgärder om det skulle behövas. Jag följer frågan nära. Hittills har signalerna varit att det bedöms vara på gång i bra takt. Vi har redan ganska många anställda.

Anf. 31 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Inte heller jag ligger sömlös för att vi inte har alldeles för många personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag försöker heller inte svartmåla, utan jag säger att det faktiskt går bra för Sverige på många områden, mycket tack vare högkonjunkturen. Allt som regeringen gör på alla områden är inte dåligt. Det skulle jag inte säga.

Däremot blir jag orolig när vi kommer till jobbpolitiken, där jag tycker att väldigt mycket saknas. Jag tycker att det i många delar går i fel riktning. Och det som sjösätts, oavsett om jag sympatiserar med det eller ej, leder inte till leverans.

Det som oroar mig i det läget är i mycket detsamma som oroar ministern. Det handlar om alla de människor som står långt från arbetsmarknaden och som hamnar allt längre från arbetsmarknaden. Givet det faktum att vi har tagit ett stort ansvar och att många nya människor har kommit till Sverige är risken att den utmaningen kommer att bli större allteftersom etableringstiden för de personerna löper ut, då vi vet att det tar lång tid att komma in på arbetsmarknaden.

Därför är det viktigt att man lägger fram förslag som är jobbskapande. Politiken kan skapa förutsättningar, men de förutsättningarna skapas inte genom att man gör det dyrare att anställa, mindre attraktivt att jobba en timme extra och mer riskfyllt att starta och driva företag. Det kräver en politik som prioriterar jobb och företagande, som gör det enklare att anställa, mindre riskfyllt och billigare. Det ska givetvis också vara möjligt att säkerställa att den som arbetar får behålla mer av det den tjänar i sin plånbok.

De förslagen ser vi inte från regeringen. Vi har sett att regeringen själv i stort sett kommer fram till att regeringens budget kommer att leda till färre jobb.

Anf. 32 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag konstaterar att Christian Holm Barenfeld och jag är överens om några saker. Vi är överens om att utmaningarna på arbetsmarknaden, där många nyanlända ska in, verkligen är stora och kommer att kräva fler insatser än vad vi hittills har sett. Det kommer att vara en stor och svår uppgift. Jag är också glad över att vi är överens om att staten ska ta

sitt ansvar när det gäller att anställa personer som står långt från arbetsmarknaden.

Sedan gäller det vilken politik som är jobbskapande. Ska man fortsätta med nya stora skattesänkningar, som Moderaterna har föreslagit, eller ska man satsa på investeringar i utbildning? Där skiljer vi oss åt. Men det är väl så det ska vara i politiken. Olika alternativ ställs mot varandra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellationerna 2016/17:481 och 491 om regeringens arbetslöshetsmål

Anf. 33 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jesper Skalberg Karlsson har frågat mig om det är min ståndpunkt att det är möjligt för regeringen att uppnå målet om EU:s lägsta arbetslöshet.

Christian Holm Barenfeld har frågat mig hur jag ser på att Sverige tappar mark jämfört med andra EU-länder när det gäller låg arbetslöshet, och om jag står fast vid att målet om att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020 är realistiskt att nå.

Regeringens mål, att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så att Sverige når lägst arbetslöshet i EU 2020, ligger fast. Ett sysselsättningspolitiskt ramverk med ett tydligt mål är en viktig del för att nå resultat. Målet tydliggör prioriteringarna och styr den ekonomiska politiken. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ytterligare förslag som kan bidra till att sysselsättningen ökar och arbetslösheten minskar.

Målet om lägst arbetslöshet i EU 2020 har tvivelsutan blivit svårare att nå sedan det först presenterades. Antalet asylsökande till Sverige ökade under hösten 2015 till historiskt höga nivåer. Denna utveckling medför självfallet utmaningar, då det tar tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Och när arbetsmarknaden förändras måste åtgärder och insatser anpassas.

Regeringen är nu mer än halvvägs in i mandatperioden och har kommit en bra bit på väg mot målet. Utvecklingen på arbetsmarknaden är stark. Arbetslösheten sjunker efter många år på högre nivåer. Sysselsättningen ökar i god takt, främst bland utrikes födda. Och sysselsättningsgraden är den högsta i EU. Samtidigt arbetar regeringen fortsatt för att än fler jobb ska skapas och för att nyanlända snabbt ska komma i arbete.

Trots att målet har blivit svårare att nå föreligger ingen anledning att revidera det, oavsett utvecklingen bland övriga EU-länder. Jobben är fortfarande regeringens viktigaste fråga, med sikte på EU:s lägsta arbetslöshet 2020.

Anf. 34 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag säger hej till skolklassen, som sitter på läktaren, och till dem som eventuellt följer debatten hemma via dator.

Vi har en interpellationsdebatt i riksdagen om regeringens arbetslöshetsmål: att man ska nå Europas lägsta arbetslöshet till 2020. Jag skulle säga, inte bara mot bakgrund av att det är en solig dag i Stockholm utan också mot bakgrund av hur det ser ut i svensk ekonomi, att det finns ganska goda förutsättningar att komma närmare jobbmålet. Svensk ekonomi är nämligen stark. Under Alliansens tid vid makten lade man grunden för den goda utvecklingen i sysselsättningen och för skyddsvallarna mot krisen, som vi nu drar vinning av. Med jobbskatteavdragen kom fler människor in i arbete, och arbetslösheten och jämviktsarbetslösheten sjönk. Det är bra, och det är viktigt. Jag tycker att det är välkommet att regeringen behåller jobbskatteavdragen.

Men man ser också orosmoln när man tittar på ekonomin. Vi har en högkonjunktur – det är välkommet. Vi har en expansiv finanspolitik. Vi har en penningpolitik där spjällen är öppna, så att säga. Vi har minusränta i Sverige. Men när det gäller högkonjunkturen är det tydligt att det är en konjunktur, och den följer en cykel. Just nu är det goda tider, men vi har sämre tider framför oss. Regeringen har förändrat överskottsmålen och har inte byggt skyddsvallar inför den kris som vi vet kommer så småningom – vi är inte säkra på exakt när det sker.

Finanspolitiken är väldigt expansiv, tyvärr inte för att man ska få fler människor i jobb utan snarare för att man ska stärka bidragssystemen. Dessutom fick vi en rapport i dag från Riksrevisionen om att överskotten inte kommer att öka från 40 miljarder 2016 till 110 miljarder 2020, så som Finansdepartementet räknar. Det kommer snarare att stagnera någonstans vid 35 miljarder, eftersom Finansdepartementet helt enkelt räknar fel.

Penningpolitiken – detta kommer dessutom från Riksbanken och Stefan Ingves – är inte hållbar över tid. Det finns goda skäl att under vissa perioder sänka räntan, men man kan inte ha minusränta för evigt. Det kommer någon gång att behöva vända.

Jag ska nu gå över till ministrarnas svar, herr talman. Ministern säger fyra saker som jag tycker är värda att ta upp i debatten.

Det första är: Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ytterligare förslag som kan bidra till att sysselsättningen ökar och arbetslösheten minskar. Men i konkret handling ser vi hur regeringen i någon mån försämrar för nystartsjobben. Det är den enda subventionerade anställning som vi vet fungerar – det är dokumenterat.

Det andra är: Antalet asylsökande till Sverige ökade under hösten 2015 till historiskt höga nivåer. Denna utveckling medför självfallet utmaningar. Då tycker jag att det vore intressant att veta om arbetsmarknadsministern kommer att komma med förslag som får in dessa människor på arbetsmarknaden eller om hon snarare kommer att försöka hålla dem borta från att söka jobb och bli en del av statistiken, likt man gjorde för att frisera arbetslöshetsciffrorna mellan 2002 och 2006.

Det tredje är: Utvecklingen på arbetsmarknaden är stark. Arbetslösheten sjunker efter många år på högre nivåer. Det skulle jag vilja vända mig emot. Arbetslösheten blir högre just nu efter att den i flera år har sjunkit. Vi är nu inne i en period när vi för första gången sedan 2013 faktiskt får högre arbetslöshet. Detta verkar alltså vara en udda historieskrivning.

Det fjärde är: Sysselsättningsgraden är den högsta i EU. Men det var faktiskt inte målet.

Anf. 35 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Tack, Ylva Johansson, för svaret på våra interpellationer! Regeringens arbetslöshetsmål är någonting som statsministern gick ut och lovade innan han blev statsminister och som sedan presenterades när regeringen bildades. Sedan dess är det nog väldigt få personer utöver statsminister Stefan Löfven, arbetsmarknadsministern och möjligtvis övriga i regeringen som har trott på detta mål. Det finns inget seriöst institut som har trott att det är möjligt att nå upp till detta. Därtill ser vi nu att det går i en helt annan riktning, att Sverige ramlar ned på skalan.

Det är bra att ha höga mål. Det är givetvis bra att ha EU:s lägsta arbetslöshet, men det är också viktigt att säkerställa att just den arbetslöshetsnivån är låg. Då är frågan om själva målet är det viktigaste eller om det är åtgärderna för att se till att jobben blir fler och att fler kommer i arbete. Precis som min kollega Jesper Skalberg Karlsson har jag noterat i svaret att regeringen avser att återkomma till riksdagen med ytterligare förslag som kan bidra till att sysselsättningen ökar och arbetslösheten minskar.

Där blir det lite intressant, för vi i arbetsmarknadsutskottet har under lång tid väntat på att förslagen för fler jobb ska komma. Det vore därför intressant att höra ministern tala lite om det och presentera regeringens tankar, idéer och förslag som man avser att komma med.

Vi moderater har presenterat en lång rad förslag som inte minst fokuserar på att den som står långt från arbetsmarknaden ska komma in i arbete, exempelvis en förstajobbetanställning där man till en del får lära sig jobbet på jobbet. Vi vet ju att vi har utmaningar med matchningen, men vi har också en utmaning i att vi nu har fått många nya personer till vårt land som kanske saknar utbildning och knappt har gått i skolan alls. Många är också i en sådan ålder att det kanske är orimligt att köra en hel skolgång.

Nu säger ändå ministern att det nog blir svårt att nå upp till löftet om att arbetslösheten 2020 skulle vara lägst i Europa men att hon fortsatt inte ser någon anledning att revidera. Det är klart att man kan ha fina mål, men det är ju bra om man når upp till dem också. Inser man därför att målen är helt realistiska kan det finnas anledning att revidera dem och framför allt leverera förslag som leder till att jobben blir fler.

Anf. 36 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jobben blir dessbättre fler – 200 000 fler jobb sedan vi tillträdde. Det är en god utveckling. Det kommer att krävas ännu mer och en fortsatt stark utveckling för att vi ska klara våra högt uppställda mål.

Jesper Skalberg Karlsson säger att den gamla regeringen lade grunden för en god utveckling. Nej, det gjorde ni inte. Problemet var att ni lämnade över stora underskott som vi nu har vänt till överskott och som gör att vi kan göra de nödvändiga investeringar som behövs för en fortsatt stark jobbtillväxt.

Jag blir också lite förvånad över att Jesper Skalberg Karlsson inte verkar dela sitt partis uppfattning att man ska göra ändringar i överskottsmålen. Vi har gjort en bred överenskommelse med riksdagens partier om att göra förändringar, eftersom överskottsmålen infördes bland annat för att buffra upp inför stora pensionsavgångar som nu redan sker och pengarna därför behövs. Men jag kanske missförstod den saken.

Nystartsjobben har undersökts av IFAU och kritiserats för att ha stora dödviktskostnader, och jag vill gärna försvara att man gör förändringar. När man har en stark utveckling på arbetsmarknaden, och det tror jag att vi är överens om att vi har just nu, bör man vara försiktig med generösa subventioner till dem som står lite närmare arbetsmarknaden. Då bör man fokusera på dem som har svårast att få jobb, och det är precis vad vi gör med förändringarna av nystartsjobben.

Det är inte korrekt att vi har sett en ökning av arbetslösheten. Det är Statistiska centralbyrån som har ansvar för den officiella arbetslöshetsstatistiken, och där har vi inte sett en ökning. Det kan naturligtvis komma, men det har vi inte sett hittills. Däremot är det korrekt att vi har sett fler inskrivna på Arbetsförmedlingen. Det är också en mycket, mycket väntad utveckling.

Förra året skrevs det in 16 000 fler nyanlända på Arbetsförmedlingen. Trots så många nyanlända, som ju per definition är arbetslösa när de skrivs in, har antalet inskrivna bara ökat med 4 000. Det är alltså 12 000 andra som har lämnat arbetslösheten.

Det här är något vi kommer att se. Tar man emot många flyktingar som sedan får uppehållstillstånd kommer antalet personer som skrivs in på Arbetsförmedlingen att öka. Det är en väntad utveckling.

Den viktiga frågan är att säkerställa att man inte blir kvar i arbetslöshet. Mitt mål är att man ska klara att komma ut i arbete eller studier inom en tvåårsperiod. Detta vet jag är ett tufft mål, men jag tror att det är möjligt att nå, och jag kan inte se att vi vinner på att folk väntar ännu längre.

Herr talman! Man kan ha olika syn på hur man ska använda mål. Man kan sätta upp mål som är relativt lätta att nå. Det gjorde Fredrik Reinfeldt när han sa att han hade som mål att 2020 ha 5 miljoner människor i arbete. Det är ett mål som jag räknar med att nå i år, 2017.

Så kan man göra med mål. Man kan även sätta upp mål som styr politiken så att man måste prioritera målet varje gång man lägger fram förslag. Det har vi gjort, och vi har som ledamöterna också vet lagt fram förslag till exempel om skattelättnader för småföretag som anställer sin första. Vi har lagt fram förslag om satsningar på yrkesutbildning och fler platser på yrkeshögskolan. Vi har breddat yrkesintroduktionsjobben, och vi har lagt fram förslag om extratjänster. Vi har även lagt fram förslag som det snart beslutas om här i riksdagen om viktiga förändringar av etableringsuppdraget för att fler av de nyanlända ska kunna komma ut i arbete snabbare, och det kommer snart förslag om utbildningsplikt.

Anf. 37 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack för svaret, ministern! Den svenska arbetslösheten ligger i dag på 6,6 procent, enligt SCB. Den siffran är säsongrensad och utjämnad. Det kan översättas till ungefär 354 000 personer.

Så såg inte arbetslösheten ut för 15 år sedan. I stället för ett brett utanförskap, där stora grupper står utanför, är det nu väldigt specifika grupper som står utanför. Det handlar om nyanlända, människor med utrikes bakgrund och unga utan utbildning. Det är ett nytt utanförskap som berör vissa, särskilda grupper.

Jag tog upp den här problematiken bland annat med Morgan Johansson i en debatt före jul – det måste man göra för att kunna komma med verkningfulla reformer – och då försökte han förklara det med att vi nu är i en

högkonjunktur och att vattnet så att säga är på väg in, vilket ger ett högt vattenstånd som lyfter alla båtar. Så fungerar konjunkturen, och så kommer arbetsmarknaden också att fungera. Alla mår bra av att det är högkonjunktur och låg arbetslöshet i Sverige.

Då vill jag påminna om att när tidvattnet sedan vänder och vattenståndet blir lägre får man också se vem det är som har badat naken. Då får man också se vilka problem som döljer sig under ytan. Här är det tydligt att det finns strukturella problem som fortfarande väntar på att lösas.

När man pratar om arbetslösheten är det viktigt att se att den påverkas av flera saker. Man kan på ett förenklat sätt säga att den består av två delar: dels den del som påverkas av konjunkturen, det vill säga den inhemska konsumtionen och hur mycket andra länder vill handla med oss, dels den del som påverkas av politiken.

Den första delen sjunker nu i Sverige tack vare högkonjunkturen, och den andra står nästan helt still, förutom att regeringens politik minskar arbetskraftsdeltagandet.

Ekonomistyrningsverket, som är en expertmyndighet, skrev i prognosen i november förra året så här: Den samlade bedömningen är att effekterna av alla reformer tar ut varandra vad gäller antalet sysselsatta under prognosperioden. Arbetskraften sänks dock med nästan en halv procent, motsvarande ca 25 000 personer. Jämviktsarbetslösheten är därmed 0,5 procentenheter lägre 2019 än vad den skulle ha varit utan reformerna. Även medelarbetstiden, produktiviteten och därmed bnp blir lägre.

Den rödgröna regeringen har alltså inte påverkat arbetslösheten nämnvärt utan skördar till den absolut största delen frukterna av att Sverige för närvarande befinner sig i en högkonjunktur.

Vad sker då när 150 000 nyanlända ställer sig i kön på Arbetsförmedlingen? Vad gör regeringen om detta sammanfaller med att konjunkturen vänder?

Europeiska unionens statistikorgan Eurostat publicerade för bara någon vecka sedan siffror över arbetslösheten i unionens 28 medlemsländer. Sverige ligger inte längre på den övre halvan utan på plats 15, i och för sig inte långt ifrån medianen. Tjeckien och Tyskland har en arbetslöshet på under 4 procent. Regeringens reformer för att nå en liknande nivå verkar dock lysa med sin frånvaro.

Kort sagt verkar regeringens politik missa målet om lägst arbetslöshet i EU eftersom politiken inte påverkar arbetslösheten nämnvärt. Dessutom verkar regeringen oförmögen att komma i mål med sina egna löften om enkla jobb, traineejobb och beredskapsjobb, vilket vi hörde i den tidigare interpellationen som ställdes av Christian Holm Barenfeld.

Jag undrar därför: Är det över huvud taget meningsfullt att ha ett mål som man dels inte verkar nå, dels inte ens verkar närma sig?

Anf. 38 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Ylva Johansson säger att 200 000 fler har kommit i arbete. Det stämmer. Dessbättre beror det inte enbart på regeringen, eller kanske inte alls på regeringen. Det är nu en högkonjunktur, och jobben blir fler.

Det har varit många referenser till alliansregeringens år under en internationell brinnande finansiell kris. Under den tiden tillkom 360 000 nya jobb – trots lågkonjunktur och recession. Det var ändå en regering som

Ylva Johansson anser var roten till allt som var fel när den här regeringen tog över makten.

Vad säger Konjunkturinstitutet och andra institut som går igenom budgetarna? Det är tydligt att den samlade bedömningen från Konjunkturinstitutet är att regeringens budget och ekonomiska politik varaktigt minskar sysselsättningen med 15 000–20 000 personer. Samtidigt kan det med en högkonjunktur innebära att jobben blir fler, men med en annan budget hade jobben kunnat bli ännu fler.

Jesper Skalberg Karlsson tog upp situationen med en ny form av utanförskap, nämligen de som står långt bort och kommer ännu längre bort från arbetsmarknaden. Det är ändå där man måste satsa rejält för att se hur avstånden kan kortas och de arbetslösa komma i sysselsättning och få en väg in på arbetsmarknaden.

En sådan del som vi vet är bra för den som har låg utbildning och står långt från arbetsmarknaden är att skapa fler enkla jobb. Enkla jobb är en halvsvår beskrivning eftersom alla enkla jobb inte är lätta att utföra men kräver låga förkunskaper.

Vi vet att RUT-branschen är ett sådant område. Många nya jobb har tillkommit, och många tidigare svarta jobb har blivit vita. Många har fått sitt första jobb i Sverige i branschen, och inte minst många kvinnor har fått sitt första jobb eller alternativt startat sitt första företag inom den branschen.

Ministern säger att man satsar, men RUT-avdraget har halverats medan vi vill tredubbla RUT-avdraget. Politik spelar roll.

Nystartsjobben förändras också. Nystartsjobben är till för dem som står långt från arbetsmarknaden. För att få nystartsjobb behöver man vara arbetslös ett år. Är man arbetslös ett helt år står man långt från arbetsmarknaden.

Det är bra att ha högt satta mål som styr politiken. Normalt sett ska mål inte vara för låga, men de ska inte heller vara höga; de ska vara realistiska. Har man då satt upp ett mål som alla seriösa bedömare har ansett vara orealistiskt redan från början, läget försämras och Sverige sjunker i ligan, finns kanske skäl att revidera.

Nu finns tydliga indikationer på att högkonjunkturen framgent är på väg att mattas av i stället för att stärkas. Då är sannolikheten ännu mindre att regeringen uppnår sitt mål. Är det rimligt att ha ett mål som man vet att man inte ens kommer att komma i närheten av?

Anf. 39 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det talas om en ny form av utanförskap. Låt oss ta den frågan på allvar. Vilka är de nya som nu står utanför arbetsmarknaden? Jo, det är de som nyss har kommit till Sverige. Det är där vi ser en ökning. Den gruppen kommer att fortsätta att öka under det kommande året allteftersom de får sina ansökningar behandlade och en del av dem får uppehållstillstånd och ska stanna i Sverige.

Det är människor som *äntligen* har fått sitt uppehållstillstånd, fått placering i en kommun och inget hellre vill än att börja jobba. Många, inte alla, har med sig yrkeskunskaper och utbildning från sitt hemland. Äntligen kan de komma ut och jobba, tjäna egna pengar, göra rätt för sig, betala skatt, bli en del av det svenska samhället.

Prot. 2016/17:110

12 maj

Svar på
interpellationer

Jag uppfattar inte att människor som just har fått sitt uppehållstillstånd är människor som befinner sig i ett utanförskap. Jag uppfattar att många av de människorna står i startblocken till att börja sina liv i Sverige och komma ut på den svenska arbetsmarknaden. Den viktiga frågan är hur vi utformar politiken för att hjälpa dem med det så att vi inte lägger hinder för alla de människor som faktiskt inget hellre vill än att komma ut på sitt första jobb, betala skatt och vara en del av Sverige – göra rätt för sig.

Det viktiga är att inte behandla folk som om de har hamnat i ett långt utanförskap när många av dem precis har fått sitt uppehållstillstånd och är hungriga på att äntligen börja jobba och göra rätt för sig.

Arbetskraftsdeltagandet ökar, Jesper Skalberg Karlsson. Det har ökat sedan jag tillträdde. Vi är nu på en mycket hög nivå. Jag blir nästan förvånad varje gång jag ser att det har ökat ytterligare. Vi är uppe på så höga nivåer när det gäller arbetskraftsdeltagande. Det är mycket positivt och ett bra tecken. Ge inte en bild av något annat; det ökar.

Det är korrekt att regeringen har gjort förändringar i nystartsjobben. När jag tillträdde fanns inget tak för hur höga löner man kunde få subvention för. Det fanns folk i nystartsjobb som fick löner på 40 000–50 000 kronor i månaden, och de fick subventioner för det. Det är helt orimligt. Om en arbetsgivare är beredd att betala 40 000–50 000 i lön för att någon ska jobba där klarar man nog att anställa personen utan subventioner. Detta har jag ändrat, och jag har gjort en del andra ändringar också. Det är viktigt att skattepengarna går dit där de gör mest nytta. Det är riktiga förändringar.

Jesper Skalberg Karlsson säger att 150 000 nyanlända kommer att stå i kö på Arbetsförmedlingen. Det är inte korrekt, utan det är en kraftig överdrift. Det kommer att vara 70 000–80 000 som mest inskrivna i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag. Det är många nog. Det är en jättestor utmaning med så många människor som på kort tid ska få en väg in i det svenska samhället, lära sig svenska och få kompletterande utbildning. Utmaningen är stor nog som den är, och den behöver inte fördubblas.

Herr talman! Låt mig avsluta med att säga att de här interpellationerna handlar om vilka mål man sätter upp för politiken. Moderaterna har problem när de sätter mål för arbetslösheten. Det beror på att Moderaterna själva i princip aldrig sätter upp några mål för arbetslösheten, utan det brukar vara andra typer av mål, till exempel att sänka skattetrycket med si och så mycket. Det är den typen av mål som Moderaterna brukar ha.

Vi socialdemokrater har ofta satt upp mål om arbetslösheten. Vi anser att det är ett av de absolut största samhällsproblemen för individen och för samhället när människor inte tas till vara på arbetsmarknaden, får göra rätt för sig och bidra till vårt gemensamma välstånd och till sitt eget välstånd. Därför kommer jobben alltid att vara vår viktigaste fråga.

Anf. 40 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret!

När det gäller utanförskap och innanförskap är jag förvåntansfull inför att människor som har kommit till Sverige ställer sig till arbetsmarknadens förfogande och börjar bygga sin egen framtid och därigenom också bygga landet starkare. Det är jag förvåntansfull inför. Att sitta två år och vänta på ett uppehållstillstånd skulle jag inte kalla innanförskap. Men det är semantik.

Herr talman! När politiken är som bäst intar man en politisk position, man krigar för den in i det sista, men om den är omöjlig omvärderar man. Det är viktigt att ha med sig som politiker. Vare sig man är socialdemokrat eller moderat finns egentligen inga perfekta politiska reformer.

Jag vet att fas 3 är ett kärt ämne för arbetsmarknadsministern. Jag kan instämna i att det inte var en perfekt reform, men det var en nödvändig reform.

Jobbmålet till 2020 omfattas också av den logiken. Det var absolut ambitiöst, men det verkar regeringen övermäktigt att nå målet eftersom man inte heller verkar närma sig det. Då tycker jag att det är bra om regeringen kan omvärdera och komma med ett nytt, mer relevant mål för den utmaning som vi ser just nu.

Som arbetsmarknadsministern nämner är utmaningen just människor som är nyanlända till Sverige och ska bli en del av arbetsmarknaden. Jag tror att det vore mer rimligt att ha ett mål att exempelvis halvera jobbklyftan mellan inrikes och utrikes födda – säg till 2025, som ett rimligt slutår. Det har Moderaterna också föreslagit.

Med det vill jag tacka för interpellationsdebatten.

Anf. 41 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Tack, Ylva, för de kommentarerna!

När det gäller utanförskapet, hur man definierar det, vilka som befinner sig i det och att det kommer att växa enligt alla prognoser men även enligt det som Ylva Johansson sa genom att många har kommit till Sverige är det ju på det sättet, men det är inte ett utanförskap att komma till Sverige. Utanförskapet är någonting som möjligtvis kan skapas. Det vi måste se till är att den som kommer till Sverige kommer i sysselsättning och i arbete.

De som befinner sig i det som vi kallar det nya utanförskapet är inte främst de som har kommit hit nu, utan det är personer som har befunnit sig i utanförskap under lång tid. Många av dem är personer som har kommit till Sverige på senare tid, men det är också många som är både födda och uppväxta i Sverige. Det är personer som har lång väg till arbetsmarknaden, som kanske aldrig varit ute på arbetsmarknaden, och som nu får allt längre väg till arbetsmarknaden.

Det finns många som är, som Ylva Johansson sa, hungriga på att börja jobba. Vi ska givetvis se till att vi skapar alla möjliga vägar in. Snabbspåren är en sådan del, som vi tycker att det är bra att regeringen har genomfört. Vi stöder snabbspår för att den som har kompetens och färdigheter snabbt ska komma ut på arbetsmarknaden.

Men stoltheten och nöjdheten vet nästan inga gränser när Ylva Johansson beskriver sitt och regeringens arbete. Samtidigt ser vi att det här utanförskapet växer alltmer. Det blir snarare en kritik mot att Moderaterna har sänkt skatter och vill fortsätta sänka skatter så att den som arbetar och har låga inkomster faktiskt får behålla mer av sina inkomster.

Ylva Johansson och hennes parti sa nej till Alliansens alla fem jobbskatteavdrag – jobbskatteavdrag som skapade många nya tillfällen och som regeringen nu dessbättre har sett att det är orimligt att avskaffa eftersom de var så bra.

Liknande åtgärder vill vi göra mer av eftersom vi ser effekten både på jobben och för den enskilda individen.

Tack för debatten!

Prot. 2016/17:110
12 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 42 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jesper Skalberg Karlsson sa – lite fyndigt, tyckte jag – att vi får se vem som har badat naken när vattnet sjunker undan.

Det är väl där den politiska skiljelinjen är tydligast: Ska man sprätta iväg pengar på skattesänkningar, eller ska man investera i att bygga samhället? Där står våra partier rätt långt ifrån varandra.

Min syn är att vi har stora utmaningar på arbetsmarknaden – mycket stora med tanke på de många nyanlända men också de många bristjobb som det är svårt att få tag i folk till – och att lösningen på de problemen knappast är skattesänkningar utan snarare investeringar.

Jag vill tacka för debatten och önska mina meddebattörer och talmanen en trevlig helg.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2016/17:479 om effekterna av fri entré-reformen

Anf. 43 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Herr talman! Isabella Hökmark har frågat mig om jag anser att reformen fri entré på vissa centrala museer har uppnått avsedd effekt. Frågan är ställd utifrån resultat presenterade i Myndigheten för kulturanalys rapport om besöksutvecklingen för de centrala museerna 2016.

Den rapport från Myndigheten för kulturanalys som Isabella Hökmark tar upp i sin interpellation är en redovisning av ett regeringsuppdrag att följa upp besöksutveckling vid de centrala museerna, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetets besöksmål. Myndigheten för kulturanalys redogör i rapporten för hur man tillsammans med museerna genomfört ett arbete med att utveckla och standardisera metoderna för besöksräkning. Resultatet är således en metodiskt och statistiskt säkerställd redogörelse över antal besök till samtliga centrala museer under perioden 2015–2016.

Det vi glädjande kan konstatera utifrån rapporten är att museibesöken ökade med 19 procent vid samtliga centrala museer under perioden. Den procentuella ökningen var ännu större vid de museer som infört fri entré under 2016. Där ökade besöken med hela 49 procent. I och med rapporten finns nu ett gediget underlag som visar att fri entré har en positiv effekt på besöksantalet.

I rapporten presenteras även en närstudie av fyra museer som infört fri entré under 2016 för att undersöka i vilken utsträckning fri entré påverkar vem som besöker museer. Vid dessa fyra specifika museer har Myndigheten för kulturanalys kunnat se att ökningen av besökare är relativt jämnt fördelad med avseende på kön medan det när det gäller ålder går att se särskilda ökningskategorier i kategorierna unga vuxna samt pensionärer. När det gäller geografisk hemvist tycks ökningen vid de fyra museerna med fri entré främst gå att koppla till en ökning av besökare från närområdet, i det

här fallet Stockholm, samt utländska turister. Avslutningsvis har myndigheten också sett att ökningen av besökare vid museerna med fri entré främst utgörs av flergångsbesökare.

Med den aktuella rapporten som underlag kan det konstateras att fri-entré-reformen hittills har lett till att besöksiffrorna ökat kraftigt. Rapporten visar också att det finns indikationer på att vissa förändringar i sammansättningen av besökarna redan skett, bland annat en ökning av gruppen unga vuxna.

Myndigheten för kulturanalys är dock tydlig med att resultatet som presenteras i rapporten inte ska ses som en utvärdering av reformen i dess helhet. Denna omfattande reform kommer att behöva följas noga under lång tid framöver för att säkerställa att utfallet blir det avsedda.

Det är sammantaget för tidigt att dra några tydliga slutsatser utifrån den begränsade uppföljning som hittills gjorts. Det kan dock ändå inte råda något tvivel om att det är mycket glädjande och ett stort kulturpolitiskt framsteg att reformen hittills inneburit en så stor ökning av antalet besökare – sammantaget hela 49 procent, som sagt – vid de museer som införde fri entré under 2016. Det är ett stort steg för att göra vårt gemensamma kulturarv tillgängligt för alla.

Anf. 44 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Det är trevligt att kulturministern är så glad och sprudlande över resultatet.

Gör man ett besöksmål gratis är det väl självklart att det är fler som går dit. Ingen trodde väl annat. Men resultatet av det har inte blivit det som man önskade med den här reformen.

I det pressmeddelande som skickades ut före genomförandet står det att man inför fri entré för att många fler grupper i samhället ska kunna ta del av det gemensamma kulturarvet. Man vill alltså ha nya besökare till museerna.

Kulturministern och jag har diskuterat de här frågorna tidigare, och mina tidigare invändningar har bekräftats av rapporten som Myndigheten för kulturanalys har gjort. Man säger att ökningen vid museer med fri entré utgörs av vana museibesökare, det vill säga att de som redan går dit har gått fler gånger. Det är också en ökning av utländska turister. De flesta är från närområdet. Man ser också en stor ökning av pensionärer, som redan hade reducerad avgift.

Även om antalet besök har ökat på museer med fri entré finns det också exempel på sådana museer som har fått ett minskat antal besökare. Jag tänker på Tekniska museet. Samtidigt som antalet besökare har ökat med 40 000 på ett museum har man där fått en minskning med 50 000. Det tycker inte jag är speciellt bra.

Jag känner mig ännu mer nervös för de privata museerna, där det finns entreprenörer som har satsat pengar och anställt personal och där besöksantalet kanske har gått ned för att staten har valt att det ska vara fri entré på vissa museer.

Jag förstår alltså inte riktigt den här odelade glädjen eftersom syftet var nya besökare från andra områden där man vet att det är många som inte går på museum. De har inte kommit till museerna. Varför är då den här reformen så lyckad, kulturministern?

Prot. 2016/17:110

12 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 45 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Herr talman! Tack, Isabella Hökmark, för frågan! Fri-entré-reformen är en stor succé; vi har ökat antalet besökare med hela 49 procent. Dessutom har flertalet privata museer gått väldigt bra under samma period. Detta betyder att fri-entré-reformen sannolikt har bidragit till att öka lusten för kultur och konst och för att vara på museum.

Detta framgår också av resultatet av studien, som beskriver att de flesta besökare är flergångsbesökare. Man vill ha mer. Man får smak för det; man vill se igen, och man vill vara i dessa våra gemensamma rum.

Målet med fri-entré-reformen är ett delmål i regeringens kulturpolitik och i det samhällsbygge som vi arbetar intensivt med och är beredda att finansiera. Vi tror på ett samhälle där trösklarna för att få vara med är så låga som möjligt, där priset eller hur mycket pengar ens föräldrar har inte står i vägen för chansen att prova på konst eller kultur eller stå på en scen och där vi har råd att investera i att väcka människors lust.

Steg för steg sänker vi alltså trösklarna för att alla ska kunna ta del av vårt gemensamma kulturarv. Jag är självklart glad för resultatet, men jag är långt ifrån nöjd. Jag vill mycket mer, och det är därför vi har ökat kulturbudgeten med hela 767 miljoner kronor sedan vi tillträdde. Vi kommer att fortsätta att investera i kultur.

Det jag blir mest bekymrad över när jag vid detta och många tidigare tillfällen har lyssnat till Isabella Hökmark och hennes moderata kamrater är hur det kan vara ett problem att resultatet visar att besöksantalet har ökat och att vi därför ska göra mindre. Det borde ju vara precis tvärtom. Även om allt inte är perfekt borde ett sådant resultat leda till slutsatsen att vi måste göra mer. Det skulle jag gärna vilja ha svar på: Varför ska vi göra mindre och inte mer?

Anf. 46 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Just detta är min invändning: Kulturministern väljer att lägga 80 miljoner kronor om året för att subventionera mig och andra vana museibesökare, som skulle kunna betala för sitt inträde. Hade vi haft dessa 80 miljoner kronor hade vi lagt dem på riktade insatser till museerna så att de hade fått ett tillskott av pengar. De har ju inte fått mer pengar genom denna reform. Det är gratis för oss att gå in, men museet har inte fått mer pengar till sin verksamhet. Vi hade riktat pengarna till museerna.

Talar man med museichefer säger de att de gärna skulle ta emot pengar kanske just för att föra ut konst till de närområden där man inte är så vana museibesökare, försöka dra till sig människor på ett annat sätt och utöka verksamheten. Det är detta som är skillnaden: Jag vill lägga pengar där de gör mest nytta, inte på att subventionera alla.

Min fråga är därför fortfarande: Varför är det inte bra att lägga pengar i riktade insatser så att kulturministern får de besökare som man efterfrågar att komma till museerna?

Anf. 47 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Herr talman! Det är just detta som tydliggör den stora skillnaden med vår politik och framför allt den stora skillnaden mellan att prata och vilja vackra saker och faktiskt göra. Vi gör både och, och det är det som gör

mig så glad. Jag kan både investera 80 miljoner i att sänka trösklar genom en fri-entré-reform och öka finansieringen till flera museer.

Dessutom ökar vi kultursamverkansmodellen, som bidrar till mer kultur i hela landet. Vi gör både och, eftersom vi tror dels på kulturens och konstens egenvärde, dels på att den ska vara tillgänglig för så många som möjligt. Det går att göra både och, om man är beredd att göra investeringar i konsten och kulturen och i människor och vårt land.

Det är också intressant att dra sig till minnes hur det var för några år sedan, när vi talade mycket om att reformen skulle införas. Då kraxade olyckskorparna – många av dem var moderater – och dysterkvistarna depade. Det larmades högt, vitt och brett om att reformen var extremt underfinansierad. Allt skulle bli kaos.

Framför allt var det många av Hökmarks partikamrater som menade att privata museer skulle gå under. Nu skulle staten komma in och konkurrera ut all kraft, allt entreprenörskap och all vilja att arbeta med och tillgängliggöra konsten. Och så har det visat sig att resultatet till stora delar har blivit tvärtom. Även privata aktörer går väldigt bra. Detta betyder att kulturens förmåga att väcka människors lust och konstens möjligheter att få en större plats inte är avhängiga av om staten väljer att prioritera konsten.

Jag hade kanske fäst större vikt vid vad Isabella Hökmark säger om och om igen i många interpellationer om det var så att Moderaterna också ville något när det gäller kulturpolitiken – om ni också ville investera i kultur i hela landet eller på något annat sätt visa att ni vill budgetera för och prioritera investeringar i konst och kultur. Men i ert budgetförslag blir det tydligt att ni tvärtom tar bort det mesta.

Anf. 48 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Det har aldrig satsats så mycket på kultur som under alliansregeringen, och det var vi som införde kultur i skolan och flera viktiga reformer under den tiden. Så jag vill påstå att vi satsar.

Det är intressant att det sägs att vi var olyckskorpar. Vi hade ju facit från förra gången en fri-entré-reform genomfördes. Då hände precis samma sak: Man subventionerade redan vana museibesökare och turister som kommer hit. Enligt besöksstatistiken är sex av sju besökare på något av museerna turister. Jag tycker inte att det ska vara gratis för dem. Det är trevligt att det kommer turister till Sverige, men vi kanske inte ska använda skattebetalarnas pengar för att subventionera deras museibesök.

Jag satt tidigare och lyssnade på en kollega till kulturministern, statsrådet Ylva Johansson, och hon sa i varje fall en klok sak, tyckte jag: Skattepengar ska gå dit där de gör mest nytta. Det är precis det vi moderater vill. Vi beskattar invånarna i hela Sverige, och skattepengarna ska gå dit där de gör mest nytta. De gör inte nytta på fri entré när det visar sig – jag säger det igen – att turister eller vi som redan går på museum går dit en gång till. Varför inte låta pengarna gå dit där de gör nytta? Det är väl det ansvar vi har som förtroendevalda.

Jag har faktiskt börjat att bara gå på museer där jag får betala för att gå in, för där tror jag att min entréavgift gör mer nytta. Jag vågar knappt säga detta, men i eftermiddag ska jag ta några timmar av riksdagsveckan och gå med en liten knatte till ett museum där jag betalar för att gå in. Det tycker jag är bra!

Prot. 2016/17:110

12 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 49 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Herr talman! Grattis, Isabella Hökmark, som har så mycket betalt som folkvald och förtroendevald riksdagsledamot att du kan ta med dig barn och betala för dig när du går på museum! Men för många människor är avgiften till våra museer ett hinder, och det är ett av de hinder vi tänker riva.

Men detta är inte allt. Det är därför jag säger att jag är glad över de kraftigt ökade besökssiffrorna, men jag är inte nöjd. Vi behöver riva fler hinder; det är fler saker som ska förändras. Om man är i tät kontakt och samtalar med dem som jobbar på våra statliga museer, vilket jag kan rekommendera, och dessutom besöker dem ofta inser man att de har en hel låda med verktyg att sätta in för att locka besökare. Dem kommer vi också att slipa, och vi kommer att se ännu fler resultat under den kommande mandatperioden och förhoppningsvis många fler.

Jag tycker återigen att det är värt att påminna om att de vackra orden om att satsa skattepengarna där de gör mest nytta och mest skillnad tyvärr inte gäller kulturpolitiken. Om man tittar i ert förslag till budget för den svenska staten kan alla se i svart på vitt att ni vill avveckla stödet till exempelvis kulturskolan: 100 miljoner kronor om året. Och ni vill minska stödet till den regionala kulturen. Detta är siffror som talar sitt tydliga språk och bör läsas av alla som vill veta mer om den moderata kulturpolitiken.

Som sagt, fri entré är så här långt en fantastisk succé. Det betyder inte att vi är nöjda. Det är visserligen så att unga vuxna har sökt sig till dessa museer i större utsträckning än tidigare, och det är glädjande. Men vi ska göra mycket mer – detta är bara ett av många verktyg vi har i lådan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 11 maj

2016/17:511 Borgerlig vigsel med något extra

av Mikael Eskilander (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:512 Mahr och andra äktenskapsförordslignande avtal

av Mikael Eskilander (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:513 Sveriges roll i den växande civila drönarindustrin

av Erik Ottoson (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:514 Sveriges agerande i säkerhetsrådet i Västsaharafrågan

av Lotta Johnsson Fornarve (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:515 Automatisk gemensam vårdnad vid barnets födelse
av *Mikael Eskilander* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2016/17:110
12 maj

2016/17:516 Den ökande arbetslösheten
av *Lotta Finstorp* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 maj

2016/17:1372 Säkerheten vid landets polisstationer
av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1373 Ökande överbeläggningar inom vården

av *Ann-Britt Åsebol* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2016/17:1374 Nyanländas etablering på arbetsmarknaden

av *Margareta Cederfelt* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:1375 Ökade resurser till Tullverket

av *Thomas Finnborg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1376 Växande vårdköer

av *Cecilia Widegren* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2016/17:1377 Handelshinder i tivolibranschen

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:1378 Fokus på kvalitet i välfärden

av *Amir Adan* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:1379 Sveriges framtid som välfärdsnation

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:1380 Nya föreskrifter för djurhållning utan vetenskapligt råd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:1381 Det utlovade undantaget från trängselskatt i stadsdelen

Backa i Göteborg

av *Lars Hjälmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1382 Åtgärder mot försök att påverka kommande riksdagsval

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

Prot. 2016/17:110
12 maj

2016/17:1383 Nollvisionen för självmord

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2016/17:1384 Hamnstrejken i Göteborg

av *Lars Hjälmered* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:1385 Fredsmonumentet vid Morokulien

av *Gunilla Svantorp* (S)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2016/17:1386 Hinder för villabebyggelse

av *Caroline Szyber* (KD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

§ 9 Kammaren åtskildes kl. 11.49.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 4 anf. 31 (delvis)

och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

BRITT-MARIE HARTVIG

/Olof Pilo

§ 1 Aktuell debatt om klimatförändringar	1
Anf. 1 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	1
Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S)	2
Anf. 3 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	4
Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD)	5
Anf. 5 RICKARD NORDIN (C)	7
Anf. 6 JENS HOLM (V)	9
Anf. 7 LARS TYSKLIND (L).....	10
Anf. 8 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	11
Anf. 9 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	13
Anf. 10 MATILDA ERNKRANS (S)	13
Anf. 11 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	14
Anf. 12 MARTIN KINNUNEN (SD)	16
Anf. 13 RICKARD NORDIN (C)	17
Anf. 14 JENS HOLM (V)	18
Anf. 15 LARS TYSKLIND (L).....	19
Anf. 16 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	20
Anf. 17 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	21
Anf. 18 MATILDA ERNKRANS (S)	22
Anf. 19 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	22
Anf. 20 MARTIN KINNUNEN (SD)	23
Anf. 21 RICKARD NORDIN (C)	23
Anf. 22 JENS HOLM (V)	24
Anf. 23 LARS TYSKLIND (L).....	24
Anf. 24 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	25
Anf. 25 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	25
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	26
§ 3 Ärenden för bordläggning.....	26
§ 4 Svar på interpellation 2016/17:454 om regeringens beredskapsjobb	27
Anf. 26 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	27
Anf. 27 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	27
Anf. 28 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	28
Anf. 29 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	29
Anf. 30 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	30
Anf. 31 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	31
Anf. 32 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
§ 5 Svar på interpellationerna 2016/17:481 och 491 om regeringens arbetslöshetsmål	32
Anf. 33 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	32
Anf. 34 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	32
Anf. 35 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	34

Anf. 36 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	34
Anf. 37 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	35
Anf. 38 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M).....	36
Anf. 39 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	37
Anf. 40 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	38
Anf. 41 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M).....	39
Anf. 42 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	40
§ 6 Svar på interpellation 2016/17:479 om effekterna av fri entré-reformen	40
Anf. 43 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	40
Anf. 44 ISABELLA HÖKMARK (M).....	41
Anf. 45 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	42
Anf. 46 ISABELLA HÖKMARK (M).....	42
Anf. 47 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	42
Anf. 48 ISABELLA HÖKMARK (M).....	43
Anf. 49 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP)	44
§ 7 Anmälan om interpellationer	44
§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar	45
§ 9 Kammarken åtskildes kl. 11.49.	46